

Západočeská univerzita v Plzni

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA PEDAGOGIKY

EVALUACE NABÍDKY A POPTÁVKY PRAVIDELNÝCH AKTIVIT
DOMU DĚTÍ A MLÁDEŽE NÝRSKO PRO STŘEDOŠKOLSKOU MLÁDEŽ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Pavλίna Karlovská

Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku

léta studia (2010 – 2013)

Vedoucí práce: Mgr. Markéta Zachová

Nýrsko, 1. leden 2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Nýrsko, 1. leden 2013

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Děkuji Mgr. Markétě Zachové a Mgr. Haně Švarcové za jejich cenné rady a připomínky.

OBSAH

ÚVOD.....	6
1 TEORETICKÁ ČÁST.....	7
1.1 ADOLESCENT	7
1.2 VOLNÝ ČAS	11
1.3 VOLNOČASOVÉ AKTIVITY	15
1.4 CHARAKTERISTIKA DOMU DĚTÍ A MLÁDEŽE, STŘEDISKA VOLNÉHO ČASU V LOKALITĚ NÝRSKO	16
1.4.1 PRAVIDELNÁ ZÁJMOVÁ ČINNOST	21
1.4.2 NEPRAVIDELNÁ ZÁJMOVÁ ČINNOST	22
1.4.3 PRÁZDNINOVÁ ČINNOST	22
1.4.4 PERSONÁLNÍ PROBLEMATIKA SVČ	23
1.4.5 REGISTRACE ÚČASTNÍKŮ VE SVČ.....	24
1.4.6 ZPŮSOB PŘIJÍMÁNÍ ZÁJEMCŮ DO ZÁJMOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ	25
2 EMPIRICKÁ ČÁST.....	26
2.1 CÍL VÝZKUMU	26
2.2 POUŽITÍ VYBRANÝCH METOD EMPIRICKÉHO VÝZKUMU	26
2.3 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU	27
2.4 ZPRACOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	29
2.4.1 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ V PRVNÍ SKUPINĚ.....	29
2.4.2 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ VE DRUHÉ SKUPINĚ	34
2.4.3 VÝSLEDKY STRUKTUROVANÉHO ROZHOVORU VE TŘETÍ SKUPINĚ RESPONDENTŮ – DOSLOVNÉ PŘEPISY	40
ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA	47
RESUMÉ.....	51
SUMMARY	52
POUŽITÁ LITERATURA:.....	53
PŘÍLOHY.....	54

ÚVOD

Od roku 2000 až do současnosti pracuji ve středisku volného času Nýrsko, konkrétní název pracoviště je Dům dětí a mládeže v Nýrsku, pracovní pozicí je ředitelka příspěvkové organizace zřízené Plzeňským krajem. Jako pedagog volného času (dříve vychovatelka) jsem strávila velkou část svého profesního života. Sleduji porevoluční mohutný rozvoj volnočasových aktivit, nové trendy nabídek, sleduji také rivalitu a konkurenci mezi poskytovateli těchto služeb. Já sama jsem přímou účastnicí světa volného času. Dlouhodobě vnímám mnohé skutečnosti, které následně ovlivňují charakter nabídky DDM Nýrsko a jeho dlouhodobou vizi. Pedagogická koncepce střediska volného času je výsledkem pozorovaných jevů ve společnosti, a to ze strany všech pracovníků. Nabídka zájmových kroužků DDM Nýrsko je směřována ke všem zájemcům. O služby projevují zájem děti i dospělí v každém věku. Ve věkové kategorii středoškolská mládež vidím delší dobu problém. Tato kategorie se najednou kamsi vytratila. V pravidelné činnosti DDM Nýrsko je evidováno malé procento adolescentů.

Hlavním cílem mé bakalářské práce je zjistit, jaká je nabídka volnočasových aktivit DDM Nýrsko pro středoškolskou mládež a jaká je poptávka věkové kategorie středoškolská mládež po volnočasových aktivitách. Na závěry práce bude možné v organizaci prakticky reagovat zavedením mnoha opatření vedoucích ke zvýšení atraktivity nabídky pro adolescenty, případně reagovat i jiným způsobem, např. zajištěním účasti adolescentů při tvorbě nabídky střediska volného času.

Práce bude rozdělena do dvou částí. V teoretické části seznámím s hlavními pojmy, např. adolescent, volný čas, zájmové vzdělávání, středisko volného času, pedagog volného času. Dále charakterizují typy činností střediska volného času, způsob přijímání zájemců a způsob jejich registrace.

V praktické části provedu výzkumné šetření, kde se pokusím analyzovat příčiny, které vedou zkoumanou věkovou kategorii k neúčasti na pravidelných aktivitách DDM Nýrsko. Výzkumné šetření bude probíhat ve dvou základních rovinách. První část budou tvořit výsledky dotazníkového šetření provedeného mezi místní mládeží ve sledované věkové kategorii. Pro výzkum byly vybrány dvě skupiny. První bude složena z frekventantů kurzu tance a společenského chování. Aktivity se zúčastňují patnáctiletí až osmnáctiletí studenti. Druhou skupinou jsou denně dojíždějící studenti. Druhou rovinou výzkumu budou rozhovory s pedagogickými pracovníky DDM Nýrsko.

1 TEORETICKÁ ČÁST

V teoretické části bude provedena charakteristika základních pojmů, se kterými bude v bakalářské práci nejčastěji pracováno. Jsou jimi adolescent, volný čas, zájmové vzdělávání, středisko volného času, pedagog volného času.

1.1 ADOLESCENT

Jak předurčuje název práce, cílovou skupinou je středoškolská mládež. Bakalářská práce zkoumá z hlediska vývojové psychologie věkovou kategorii adolescent, a proto bude v této části práce vymezen pojem adolescent.

Termín adolescence je dle Macka (2003, str. 9) odvozen z latinského slovesa *adolescere*, což znamená dorůstat, dospívat, mohutnět. Jako slovo byl tento výraz poprvé použit již v 15. století. V českém jazyce tento výraz nejčastěji označuje kategorii dospívajících a dorost. Časově tedy hovoříme zejména o druhém desetiletí života člověka. Samotnou fázi adolescence dělíme ještě na další kategorie, fáze. Jedná se o adolescenci časnou (zhruba 10 – 13 let) – zde jsou nejmarkantnější fyzické změny, emoční rozkolísanost a vztahy k rodičům, střední (14 – 16 let) – zde je nejdůležitější akceptace ze strany vrstevníků. Pozdní adolescence (17 – 20 let, dnes je možné i déle) je fází začleňování do společnosti dospělých.

Už Aristoteles členil život člověka do sedmiletých cyklů. Změny, které se v životě odehrávají, a rozdíly mezi adolescenty ve věku např. čtrnácti a následně dvaceti let jsou natolik markantní a důležité, že není možné při charakteristice jedince postupovat jinak.

Teoretické přístupy k adolescenci se začaly objevovat až na přelomu 19. a 20. století. Jako první koncepce se objevila teorie G. S. Halla (1844 – 1924). Ten předpokládal, že z genetických informací lze vyčíst veškerý další vývoj člověka. V dalším vývoji se pak ukázal fakt, že nejenom genetické předpoklady, ale i prostředí má na dítě a jeho další vývoj důležitý vliv.

Adolescence je mnohými často chápána jako konfliktní období. Dříve se prosazoval zejména psychoanalytický pohled, který poukazoval na konflikt mezi dětmi

a rodiči. Dnes se však ukazuje, že tento konflikt není nezbytný. Když už však ke konfliktům dochází, adolescenti je mohou prožívat velmi nepříjemně.

Veškeré vztahové záležitosti ovlivňují adolescenta na celý další život. Nejen vztahy s rodiči, ale i vztahy se sourozenci a vztahy ve skupině vrstevníků mají pro jedince zvláštní význam. Mnohé přátelské vztahy mezi chlapci a děvčaty přerůstají ve vztahy erotické. Adolescent řeší také celou řadu běžných denních problémů, které vnímá velmi intenzivně a zabývá se jimi. Na první místo řadí dospívající školní problémy, problémy s penězi, vztahové záležitosti, které již byly zmíněny, a někdy jsou to i problémy s trávením volného času.

Během adolescence se však jedinec potýká s celou řadou dalších úkolů. Mezi nejzávažnější úkoly řadí sami adolescenti výběr budoucího povolání a přípravu na ně. Studium jim zabere nejvíce času. Během studia pak adolescenti řeší vztahové problémy, svoji sexualitu. Jedná se o významnou otázku, neboť vztah k partnerovi, případně manželství, bude vždy tvořit důležitou část soukromého života jedince. Vztahy mezi lidmi se v této době upravují a budou vždy ovlivňovat jedince ve společnosti, např. na pracovišti. Adolescent se učí zaujmout a obhájit své stanovisko, formuje vlastní osobnost.

Adolescenci může ovlivnit i nějaká další velmi závažná skutečnost (např. nemoc), která mladého člověka poznamená v celém dalším životě.

Zásadní věcí pro každého mladého člověka je vymanění se z primární rodiny, z domácího dohledu. To však nemusí dítě ani rodiče ovlivnit negativně. Kromě toho, že se dítě naučí spoléhat samo na sebe, tak může ke svým rodičům získat trvalý přátelský a pozitivní vztah.

Bakalářská práce sleduje věkovou skupinu středoškolská mládež. Každý z odborníků udává věkovou hranici s malými odchylkami. Pokud však hovoříme přímo o středoškolské mládeži, pak je věková hranice mezi 15 – 20 lety. Pokud student navštěvuje vyšší odbornou školu, je středoškolákem i později.

Ve své charakteristice se práce řídí posouzením Kurice (2001, str. 113 – 129), který uvádí, že ve stádiu adolescence se v organismu odehrává celá řada biologických a fyziologických změn postupně vyúsťujících v dospělost. Dotváří se psychická stránka

osobnosti. Cílem období je zařadit se do společnosti dospělých jako plnohodnotná osobnost. Jen tak je jedinec schopen uspět v dalším životě.

Změny v psychice jsou pro období adolescence velmi významné. Dotváří se poznávací procesy. Stále se zdokonaluje paměť. Myšlení se dostává na vysoký stupeň. Jedinec je schopen rozumové argumentace. Výborná je schopnost analýzy a syntézy, důvtip, systematičnost.

Citový život je pro dospívání důležitý, stejně tak pokrok v rozvoji volných a charakterových vlastností.

Generační konflikt je v současné době velmi intenzivní, neboť životní tempo a rozvoj některých technických postupů a zejména výpočetní technologie je tak rychlý, že starší generace neudrží s tou mladší tempo, a to i z hlediska možností a způsobů komunikace mezi lidmi.

Zajímavý je pohled autorky Vágnerové (2007, str. 323 – 326). Autorka člení období dospívání na dvě fáze – ranou a pozdní. V první fázi je vývoj zejména fyzický, ve druhé fázi jde o hledání a rozvoj vlastní identity, kdy jedinec porozumí sám sobě a zcela se zařadí do společnosti. To je pro život naprosto bezpodmínečné.

V rozboru chování autorka poukazuje na typický egocentrismus, kdy dospívající bývají nadměrně kritičtí, domnívají se, že jsou zcela výjimeční, bývají přecitlivělí a vztahovační. Radikálně uzavírají debaty, a to často definitivně. K údivu rodičů dochází v období adolescence často ke kompletní změně osobnosti, celý proces se pak v závěru období stabilizuje.

Záleží na míře sebevědomí, jak dospívající vnímá postoje okolí k sobě samému. V dalším životě jedince, a to na základě mnohých životních zkušeností, dochází ke korekci vlastního sebevědomí – ať už zvýšeného či sníženého. Na míře sebevědomí se podílí zejména výchovný styl primární rodiny a vůbec způsob jejího života.

I když konstatované skutečnosti jsou pro mladé více či méně typické, vyplývá z nich i současný přístup k zájmovým aktivitám. Jaké jsou tedy zájmy dnešní mládeže? Všeobecně lze konstatovat, že v současné době jsou velmi různorodé. Rozdílnost zájmů mezi jedinci je daná vlivem rodiny, dále školy a spolužáků adolescenta (jiné zájmy má studující gymnázia, jiné učňovská mládež).

Kuric (2001, str. 119 – 122) uvádí, že v době adolescence je velmi intenzivní zájem o vlastní osobnost, zájem o sebe samého. Adolescent se cítí být dospělým člověkem, i když tomu tak ještě není. To však není zájmová aktivita, kterou sleduje bakalářská práce.

Někteří příslušníci věkové skupiny adolescentů rozšiřují svůj zájem i na celosvětové problémy a snaží se svými aktivitami přispět k řešení těchto problémů – zapojují se do různých ekologických a humanitárních aktivit. Tito lidé spatřují svůj přínos v pomoci druhým. To už je významná zájmová aktivita, která může mladého člověka zcela pohltit v kladném i záporném smyslu slova. V záporném tehdy, projeví-li se fanatický přístup jedince k problémům.

Mladé lidi dále zajímají vzájemné vztahy, přátelství a láska, erotika a sexualita pak vytvářejí základy pro budoucí partnerský život, který považují adolescenti za velmi podstatný. Vztahové problémy řeší někteří tak intenzivně, že je to pro ně zájmová aktivita zabírající velké množství času. První lásky ovlivní mnohdy člověka na dlouhou dobu a často na ně už dospělý jedinec vzpomíná. V nadcházejícím čase vyhledávání partnera ovlivňují názory dospívajících zejména vžité vzory a vztahy z jejich primární rodiny, příklady a výchovné přístupy obou rodičů (Vágnerová, 2007, str. 350 – 359). Rodiče své potomky ovlivňují na celý život, adolescenti si tento vliv neuvědomují.

Výchovný styl a životní styl rodiny ovlivňuje u potomka výběr povolání. Dospívání je obdobím teoretické i praktické přípravy na budoucí profesi a lze tedy říci, že významným zájmem je zajištění vlastní budoucnosti výběrem povolání a s tím souvisejícím potřebným vzděláním. Proto se někteří mladí lidé ve svém volném čase zajímají o rozvoj jazykových a dalších dovedností.

Zájmové aktivity, koníčky a podobně mladý člověk může provozovat ve zbývajícím čase, který mu v denním režimu zůstává. Ten lze vyhodnotit jako volný. Dospívající jej tráví například zájmem o kulturu (zde je nutno vyjmenovat zejména hudbu, různé hudební styly), často je patrná snaha o vlastní uměleckou tvorbu. Do popředí (Kuric, 2001) řadí zejména četbu.

Adolescent projevuje dále zájem o sport, přírodu a turistiku, techniku – dnes zejména výpočetní techniku a mnozí intenzivně sledují bouřlivý rozvoj oboru informační technologie.

Jak bylo zmíněno výše, na výběru volnočasové aktivity se podílí vliv vrstevnické skupiny (Vágnerová, 2007, str. 371), kdy vztahy s vrstevníky mohou uspokojovat různé psychické potřeby. Adolescent chce být oblíben, uznáván, chápán a akceptován svými vrstevníky.

Důležitost přátelství je velmi silný vjem, tlak vrstevnické skupiny na rozvoj vztahů je velký. Vrstevníci mohou ovlivnit mladého člověka a jeho zájmy, potažmo další aktivity daleko více než rodiče, se kterými strávil dosud převážnou část života. Mnozí rodiče se snaží na své potomky apelovat a usměrňovat jejich chování, vybírat jim zájmové aktivity a financovat je. Pokud však samotný účastník nechce, na vybrané kroužky nedochází a snaha rodičů se míjí účinkem.

Vzhledem k uvedeným skutečnostem je těžké najít pro tuto složitou věkovou kategorii odpovídající nabídku pro výběr pravidelné volnočasové aktivity z hlediska instituce, kterou DDM Nýrsko bezesporu je. Jde-li to vůbec, zkoumá bakalářská práce.

Nejdříve je třeba zjistit, jak je to s konkrétním naplněním volného času. Je toho času u mládeže žijící malém městě dostatek? Co jim chybí v nabídce zájmových aktivit, jakých je dostatek, nebo dokonce přebytek, co jim může nabídnout středisko volného času?

1.2 VOLNÝ ČAS

Volný čas jako pojem byl a je vysvětlován mnohými autory. Mezi významné řadíme výklad V. Spousty (1996), který chápe volný čas jako čas zbytkový, který zbývá po splnění všech povinností – pracovních, studijních, rodinných i po uspokojení všech fyziologických potřeb.

Obecně jej můžeme chápat jako čas, v němž člověk nevykonává činnost pod tlakem závazků plynoucích ze společenské dělby práce, nebo z nutnosti zachování fyziologického či rodinného systému (Velký sociologický slovník, str. 156).

Je správné souhlasit s názorem Saka (2000, str. 131), který říká, že ve sféře volného času se rozhoduje o rozvoji talentu mladého jedince a naplnění jeho potřeb a zájmů a na druhé straně se tlumí tendence k negativnímu sociálnímu zrání. Kvalitně trávený volný čas a nezbytná finanční dotace na zajištění odpovídajících podmínek

může v budoucnu ušetřit finanční prostředky nutné na řešení důsledků narkomanie, kriminality, vandalství a dalších patologických jevů.

Zájmy a záliby, které člověk může rozvíjet ve volném čase, již v minulosti pomáhaly rozvíjet mnohé instituce či organizace. Lidé se sdružovali, aby si mohli vyměňovat zkušenosti. Není tomu jinak ani v současnosti. Ve vesnicích, obcích či městech je občanů zakládána celá řada spolků, sdružení apod., které si kladou za cíl pomáhat lidem rozvíjet jejich zájmy. Větší města či obce mají výhodu, že mohou svým občanům nabídnout volnočasová střediska, jejichž provoz a mzdové náklady na odborně vzdělané pracovníky jsou dosud z velké části hrazeny ze státního rozpočtu. Proto je možné přispět k rozvoji různých aktivit pro všechny potenciální zájemce. S přihlédnutím zejména k mladé generaci žáků a studentů, neboť péče o nejmladší zajistí městům populaci, která bude umět svůj volný čas aktivně využívat. Středisko volného času zajišťuje zájmové vzdělávání v mnoha oborech.

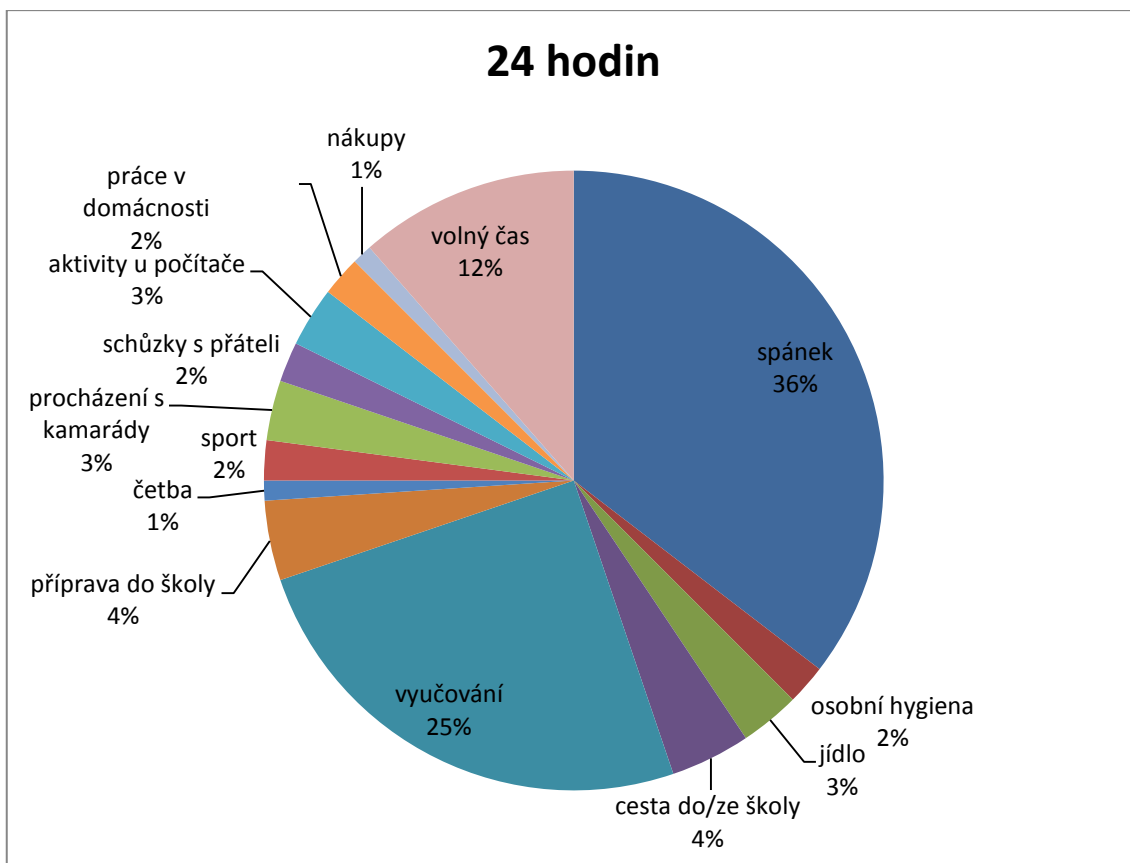
Předpokládá se, že účelné naplnění volného času zajistí lidem zábavu i relaxaci, poučení i vzdělání. Zajímavé trávení volného času bude člověka těšit, a to mnohdy i celoživotně. Někteří při aktivitách mohou nalézt významnou formu seberealizace, a to zejména ti, kteří v zaměstnání nemohou profesně růst. Pěstovat zdravý životní styl, radost ze života a požitků, které člověku život přináší, to je cílem aktivního naplnění volného času.

Proč tedy adolescenti tak málo využívají bohatou nabídku zájmových aktivit v DDM Nýrsko, co je příčinou nezájmu? Z hlediska časového je třeba zjistit, jak vypadá běžný školní den adolescenta navštěvujícího střední či vyšší odbornou školu. To jsou ti žáci a studenti, které sleduje bakalářská práce. Jejich škola je umístěna v jiném městě, trvalé bydliště však mají stále v Nýrsku.

Nýrsko je město, ve kterém žije něco málo přes 5 000 obyvatel. Ve městě jsou zřízeny dvě základní školy, z nichž jedna zřizuje také mateřskou školu. V obou základních školách je evidováno cca 500 žáků. Počet žáků základních škol neustále mírně klesá. Je to způsobeno nižší porodností v několika minulých letech, kterou současné mírné zvýšení porodnosti ještě zcela nezasáhlo. Nejméně žáků je na druhém stupni obou základních škol, kdy ještě dochází k odlivu žáků základních škol do víceletého gymnázia v Klatovech. Tam odchází jeden až dva žáci z každého ročníku pátých a sedmých tříd. Není to vůbec zanedbatelný počet.

V působnosti města není zřízena žádná střední škola ani učiliště, po ukončení základního vzdělávání děti navštěvují školy v jiných městech. Někteří bydlí během týdne na internátech či v soukromí, jich se bakalářská práce netýká, protože se během pracovního týdne v Nýrsku nenacházejí. Většina studentů navštěvuje školy v okresním městě Klatovy a denně tedy za studiem dojíždí. Ti by se mohli odpoledních a podvečerních hodin zájmového vzdělání zúčastnit. Skutečně to s časovým rozvržením dne studenta vypadá následovně.

Následující obrázek charakterizuje běžný školní den žáka střední školy. Zdrojem pro rozvržení běžného školního dne středoškoláka je Mackova kniha *Adolescence* (2003, str. 100 – 102). Podklady byly získány v mezinárodním výzkumu *Euronet Pilot Study*. Tento výzkum byl proveden v několika evropských státech. Cílem bylo porovnat život adolescentů v různých zemích. Vzhledem k tomu, že data byla získávána v letech 1992 a 2001, bylo jedním z cílů porovnat život adolescentů v zemích s politicky stabilní situací, např. Francie, se životem adolescentů postkomunistických zemích. Výzkum řešil celou řadu problémů, pro potřeby bakalářské práce byl nejvíce důležitý výzkum, který se týkal denních aktivit mladých lidí. Výzkum probíhal formou dotazníku. Dotazovaní adolescenti měli zaznamenat svoje aktivity během posledních 24 hodin. Hromadným zpracováním časových snímků bylo možné zjistit, kolik času věnují denně jednotlivým činnostem. Důvodem pro začlenění tohoto rozvrhu do bakalářské práce je fakt, že je třeba posoudit, kolik času můžeme označit jako volný. S tímto časem pak může adolescent nakládat a využívat různých nabídek pro trávení volného času. Mackův harmonogram vyjadřuje odpovídajícím způsobem časovou dotaci na cestu ze školy a do školy pro středoškoláky žijící v lokalitě Nýrsko.

Jedná se o orientační, průměrné hodnoty. Každý jedinec má jisté odchylky, ty se týkají zejména cesty do školy a domácí přípravy. V tabulce je označen čas potřebný pro cestu do školy a ze školy. Ve schématu lze rozpoznat čas, který lze označit jako volný (je na člověku, jak s ním naloží).

Má-li student volný čas, je zejména na jeho rozhodnutí, jak s ním naloží. Zatímco v letech dětství, to je v předškolním a školním věku, rozhodují o volnočasových aktivitách nejen děti, ale i jejich rodiče, v letech následujících je zájmová činnost už v rukou mládeže. Rodiče se mohou vyjadřovat k aktivitám, ale pro jedince je rozhodující vlastní názor. V dalších částech práce bude zmíněno, jaké vlivy mají schopnost ovlivnit jedince v jeho životě. Nyní je třeba zmínit se o tom, co je hodnotová orientace člověka. Hodnotová orientace mládeže vytvářející motivaci k jednání člověka a určující další směr tohoto jednání v této práci vychází z knihy Proměny české mládeže (Sak, str. 65). Autor ukazuje na hierarchii hodnot u mládeže ve věku 15 – 18 let. Poukazuje na změny těchto ukazatelů v čase. Jiné hodnoty byly mládeží preferovány v roce 1984, jiné v roce 1996, kdy probíhaly výzkumy.

Na první místo je stavěno zdraví, dále potom mír, láska, životní partner, životní prostředí. Tato hodnota je ve světě i u nás spojována právě s mládeží. Přátelství, rodina a děti (zde spíše z pohledu podpory dětí ze strany rodičů). Následuje svoboda, pravda a poznání, zajímavá práce, demokracie, plat, rozvoj osobnosti, úspěšnost v zaměstnání, vzdělání, „být užitečný druhým lidem“, uspokojování vlastních zájmů a koníčků, majetek, společenská prestiž, soukromé podnikání, veřejně prospěšná činnost, politická angažovanost. Ta je až na druhé straně spektra, má tedy ze všech hodnot pro mládež nejmenší význam.

Hodnoty koníčky a zájmy, přátelství, láska vytvářejí podle Saka hédonistickou orientaci člověka.

Bylo by jistě zajímavé provést podobný výzkum v současnosti, kdy od provedení prvních dotazníků v Sakově výzkumu uplynulo již více jak 25 let. Zkoumaná skupina dozrála do věku dospělosti a vyrůstá nová generace, která řeší nejen stejné problémy jako ta minulá, ale i mnohé další, které jejich rodiče ani neznali.

Na základě zájmů o některou z činností jedinec rozvíjí své volnočasové aktivity, to znamená, že jeho koníček může vyplňovat většinu volného času a z části tak určovat životní styl jedince i jeho rodiny.

1.3 VOLNOČASOVÉ AKTIVITY

O významu volnočasových aktivit z hlediska jedince lze říci, že mají zejména funkci relaxační, rekreační a rozvojovou. Základy pro celoživotní zájmové aktivity vznikají v dětství. Tehdy má člověk zájem o široké spektrum činností. Často jedinec inklinuje k těm činnostem, které vyplývají ze způsobu života primární rodiny. Děti patří mezi nejaktivnější účastníky zájmových činností. Rodiče mají velký zájem na tom, aby děti účelně trávily volný čas. Na zájmové kroužky DDM Nýrsko je pravidelně doprovázejí. Ve starším školním věku zájem o některé aktivity klesá a v adolescenci v některých oborech mizí úplně. Žádní účastníci v kategorii mládež nepracují ve výtvarných oborech, společenskovedních oborech a v klubových činnostech. Příčiny nezájmu středoškolské mládeže o pravidelnou nabídku DDM Nýrsko řeší i tato bakalářská práce.

Dle výzkumu Saka z roku 1996 (str. 134) se mládež věnuje nejčastěji sledování televize, poslechu rozhlasu, povídání si s přáteli. Výzkum je již mnoho let starý, proto se nabízí, že by dnes výsledky byly jiné. Ve své práci autor upozorňuje na vzrůstající zájem mládeže o rozvoj počítačů a internetu a už v roce 1996 předpokládá směr, kterým se komunikace mezi lidmi bude ubírat. Částečně tuto skutečnost potvrdí nebo vyvrátí praktická část bakalářské práce. Příčinu je nutné hledat v dynamickém rozvoji informačních technologií, který možná předčil autorovy předpoklady. U mládeže dále zůstává zájem o přátele a řešení vztahových záležitostí. Dále je v popředí zájmu, jehož by mohl DDM využít, četba, sport, hudební a dramatická činnost, sběratelství.

Na tyto teorie navazuje středisko volného času, které nabízí mnoho způsobů, jak lze s volným časem naložit, a snaží se přihlížet k současným potřebám adolescentů. Je třeba se pozastavit nad tím, zda je nabídka pro adolescenty dostatečně lákavá a dává mládeži odpovídající podněty.

1.4 CHARAKTERISTIKA DOMU DĚTÍ A MLÁDEŽE, STŘEDISKA VOLNÉHO ČASU V LOKALITĚ NÝRSKO

Střediskem volného času může být dům dětí a mládeže nebo školní klub. V případě této bakalářské práce se jedná o formu dům dětí a mládeže. Dům dětí a mládeže je jedním ze školských zařízení, které vykonává zájmové vzdělávání. Zákonnou normou je zákon č. 561/2004 Sb. § 118, který definuje školská zařízení tak, že zajišťují podle účelu, k němuž byla zřízena, výchovné, vzdělávací, zájmové, popřípadě tematické rekreační akce, zajišťující osvětovou činnost pro žáky, studenty a pedagogické pracovníky, popřípadě i další osoby.

Dům dětí a mládeže vykonává činnost dle zákona č. 561/2004 Sb. a dále vyhlášky č. 74/2005 Sb. Vyhláška definuje formy zájmového vzdělávání, jednotlivé typy zařízení a způsob přijetí účastníka do zájmového vzdělávání, definuje také úplatu za zájmové vzdělávání.

Dům dětí a mládeže Nýrsko je příspěvková organizace. Z hlediska finančního zajišťuje činnost organizace příspěvek na provoz z rozpočtu Plzeňského kraje. Příspěvek je určen na pokrytí některých nákladů souvisejících s činností organizace, a to zejména nákladů spojených s výdaji za energie, nájem, telefony, pomůcky na činnost a

podobně. Dále organizace využívá dotaci Města Nýrska. Dotace je určena na činnost organizace a její rozvoj v dnešní době. Je kuriozitou, že dotace města převyšuje dotaci zřizovatele, a to proto, že Město Nýrsko má velký zájem, aby zájmová činnost pro obyvatele byla dobře zajištěna.

Platy zaměstnanců jsou hrazeny z příspěvku MŠMT a o jejich výši rozhoduje zřizovatel. Pravidla pro rozdělení finančních prostředků mezi střediska volného času v Plzeňském kraji určuje Plzeňský kraj prostřednictvím normativů. S pravidly pro určení limitu pracovníků a s tím souvisejícím objemem finančních prostředků jsou ředitelé domů dětí včas seznámeni na ekonomických pracovních poradách. V současné době je pro příspěvek MŠMT určující zejména počet žáků a studentů evidovaných na základě přihlášky v pravidelné zájmové činnosti domu dětí.

Posledním významným zdrojem finančních prostředků je vlastní činnost organizace. Jedná se zejména o příjem zápisného od rodičů žáků, které je určeno pro každý kroužek nebo kurz. Ceník zápisného je stanoven na každý školní rok a je k dispozici v DDM a na internetových stránkách. Dále je to vstupné, které se vybírá při organizaci akcí, jako je karneval, dětská diskotéka, mikulášská merenda a podobně. DDM Nýrsko zajišťuje dále letní prázdninovou činnost, a proto příjem za tábory tvoří součást finančních zdrojů.

DDM Nýrsko má zřizovatelem povolenou doplňkovou činnost. Jedná se o tyto činnosti: pronájem prostor, nákup a prodej občerstvení. To znamená, že při organizaci akcí zajišťuje stánek s občerstvením, jehož tržba náleží organizaci. Velké množství občanů města využívá prostory DDM k provozování sportovních aktivit během víkendu. Příjmy z těchto dvou zdrojů významně příznivě ovlivňují činnost DDM, neboť organizace z nich může hradit zejména mzdové náklady na činnost externích pracovníků. Dříve byla tato položka z velké části kryta zřizovatelem, v posledních letech částka klesla na minimum a střediska volného času musí tyto náklady zajišťovat svými prostředky.

Dům dětí a mládeže v Nýrsku zajišťuje zájmové vzdělávání pro město Nýrsko a přilehlé obce. DDM Nýrsko je zřízen Plzeňským krajem stejně jako devět dalších podobných zařízení. Některá další střediska na území kraje zřizují obce, např. DDM Stod, některá jsou součástí školy, např. DDM Nýřany.

V předchozí kapitole byla uvedena velmi stručná charakteristika školských zařízení v Nýrsku. Následně je třeba pracovat se základními údaji.

Město Nýrsko leží v pohraniční oblasti. Nachází se na řece Úhlavě v šumavském podhůří poblíž jihozápadní hranice České republiky se Spolkovou republikou Německo, 18 km jihozápadně od města Klatovy. Ve městě a přilehlých obcích trvale žije 5078 obyvatel (dle sčítání lidu k 1. 1. 2005). Do správního území města patří Blata, Bystřice nad Úhlavou, Hodousice, Stará Lhota, Starý Láz a Zelená Lhota. Dříve tvořilo poslední z měst, ve kterých žili obyvatelé, kousek za jeho hranicemi začínalo hraniční pásmo a dále železná opona hlídaná pohraničníky.

Město bylo a ještě zatím je proslulé výrobou brýlí. V současné době se zde již brýlové obruby nevyrábějí. Pracovní příležitosti pro obyvatele zajišťují velké podniky vyrábějící hliníkové součásti, brýlové součásti a jejich kompletace, mnohé pracovní příležitosti nabízejí stavební firmy. Vedení města se snaží, aby firmy mohly bez větších obtíží pracovat a město se pak nepotýkalo s velkou nezaměstnaností. Protože je z města pouze několik kilometrů k hranicím se Spolkovou republikou Německo, velká část obyvatelstva našla své uplatnění v sousední zemi. Obyvatelé tam pracují zejména ve službách.

Město Nýrsko zřizuje mateřskou a dvě základní školy, o kterých už byla zmínka. Dále je městem zřízeno ještě několik dalších příspěvkových organizací, a to především základní umělecká škola, která vzdělává děti v hudebních oborech, tanci a výtvarných aktivitách. Dále město zajišťuje činnost Městské knihovny v Nýrsku, Muzeum Nýrsko, Informační centrum Nýrsko. To všechno jsou organizace, které mohou nějakým způsobem ovlivnit volbu volnočasových aktivit dětí, mládeže i dospělých obyvatel města.

Pro žáky jsou zde výborné podmínky pro základní vzdělávání uprostřed přírody, zdravé životní prostředí patří mezi největší přednosti tohoto kraje. Mimoškolní aktivity mohou všichni vykonávat v místě a neztrácet čas dojížděním za nabídkou v jiných městech. V jejím rozsahu se Nýrsko může srovnávat i s daleko většími městy.

Pro Dům dětí a mládeže v Nýrsku je důležitý následující fakt. Po ukončení základního vzdělávání odcházejí žáci do středních škol. V Nýrsku není žádná střední škola či učiliště. Učiliště n. p. Okula Nýrsko vychovávající budoucí optiky a řemeslníky

v oboru nástrojař a soustružník bylo zrušeno v souvislosti se zrušením samotného podniku. Budovy bývalého podniku nyní hledají ekonomicky výhodné formy využití. Školství mezi ně nepatří. Děti dojíždějí za středními školami do Klatov, zde se jedná o denní dojíždění. Další děti si pak vybírají pro vzdělání nejčastěji Plzeň, Sušici, Prahu. Tito žáci musí vyřešit problematiku ubytování týdenní formou a do Nýrska se vracejí o víkendech a v době školního volna.

Stěžejní věkovou kategorií v DDM Nýrsko v současnosti je dítě, žák, či ostatní účastník zájmového vzdělávání, tzn. ten účastník, který se každodenně a celodenně zdržuje v Nýrsku. Adolescent je v menšině. Evaluace nabídky aktivit DDM Nýrsko objasní, zda jsou možnosti pro zájmové využití adolescentů dostatečné a kde je skutečná příčina nezájmu o pravidelné činnosti.

V současné době (školní rok 2012 – 2013) je v pravidelné činnosti registrováno 545 žáků a více než dvě stovky dalších účastníků z řad dětí v předškolním věku a dospělých. Konečný součet účastníků se provádí každoročně k 31. 10. daného roku a do výkonového výkazu Z 15 o činnosti střediska volného času se vykazují pouze přihlášení účastníci, a to na základě písemné přihlášky. Další důležitou součástí přijímacího řízení je také zaplacení zápisného platného pro aktuální školní rok.

Bakalářská práce sleduje středoškolskou mládež a zde platí, že ve věkové kategorii student se pracuje se 45 účastníky, přičemž 21 z toho jsou účastníci kurzu tance a společenského chování, který probíhá vždy od září do prosince. Tito účastníci v lednu nebudou pracovat, protože kurz je vždy ukončen závěrečným plesem. Číslo se adekvátně sníží. Zůstane jich tedy 24.

Pravidelná činnost je nabízena v 64 zájmových kroužcích. Skupiny jsou určeny všem zájemcům bez ohledu na věk a například sportovní obory jsou určeny každému. Kroužky vedou interní pracovníci, některé specializované aktivity zajišťují externisté. Jedná se o typy činností, které zařízení není schopno zajistit interními pracovníky (plastikový modelář, výuka cizích jazyků, některé taneční aktivity a podobně).

O nabídce volnočasových aktivit DDM Nýrsko informuje potenciální zájemce formou nabídkových letáků, plakátů, prostřednictvím Nýrských novin, webových stránek, pro věkovou kategorii středoškolská mládež, která je pro bakalářskou práci stěžejní, byly založeny stránky na Facebooku. Prostřednictvím této sociální sítě plánuje

DDM do budoucna zajistit komunikaci s mládeží a zjišťovat tak názory a pohledy na různou problematiku. Těchto názorů pak lze využít v práci volnočasového střediska.

Informovanost veřejnosti o nabídce je základem pro úspěšnou náborovou činnost probíhající ve dvou základních časových intervalech. V září až říjnu se jedná o pravidelnou zájmovou činnost a v dubnu a květnu se jedná o prázdninovou činnost.

Pro nastínění celkové nabídky Domu dětí a mládeže v Nýrsku je třeba vyjasnit základní formy práce v SVČ.

1.4.1 PRAVIDELNÁ ZÁJMOVÁ ČINNOST

Pravidelná zájmová činnost je zásadní aktivitou. Mezi základní vlastnosti pravidelné zájmové činnosti patří celoroční schůzky kroužku v pravidelnou denní dobu v předem určený den v týdnu. Účastníci aktivity mají svůj režim, který respektují. Na svůj kroužek se těší. V současnosti nabízí DDM Nýrsko 64 druhů pravidelných zájmových kroužků, které se řadí do oborů, např. sportovní činnost atd. Níže uvedené obory jsou stěžejními, nejdůležitějšími, a to z důvodu velkého zájmu veřejnosti. Pro věkovou kategorii žák a student střední školy či vyšší odborné školy je určen státní příspěvek na platy a odvody zaměstnanců, a to je důvodem, proč je prioritou nabídka pro žáky.

- Sportovní činnost – nejmasovější část – florbal (v Nýrsku byl založen první kroužek před devíti lety), sportovní gymnastika, aerobní a taneční aktivity, pohybové a sportovní hry pro děti, volejbal.
- Jazykové kroužky – němčina, angličtina, ruština – vše pro děti i dospělé, organizováno v různých výkonnostních skupinách.
- Společenskovední obory – plastický modelář (úspěchy okresního formátu), deskové hry, kroužky vaření a pečení (výborné podmínky – nová kuchyňka).
- Hudební aktivity – hra na kytaru a na flétnu.
- Klubová činnost – kluby otevřených dveří pro neorganizované děti a mládež – spontánní aktivity.

Další obory, které nejsou sice financovány ze státního rozpočtu, ale zajišťují celkovou péči a volnočasové aktivity pro veškeré obyvatelstvo:

- Mateřské centrum a baby klub.
- Cvičení pro předškolní děti.
- Cvičení pro dívky a ženy (mnoho typů).
- Tance pro seniory.

Středoškoláci se objevují v kroužcích step aerobiku pro dívky a ženy, bodystylingu pro dívky a ženy, v hodinách jumpingu (jedná se o cvičení na trampolínkách), na volejbalu a v kroužcích florbalu. Vždy se jedná o 1 – 4 jedince ve skupině.

Rozbor nabídky vypovídá o tom, že aktivit vhodných pro středoškolskou mládež je dostatek, využítá je zejména sportovní nabídka, rezervy zde jsou.

1.4.2 NEPRAVIDELNÁ ZÁJMOVÁ ČINNOST

Jedná se o akce, které DDM organizuje jednorázově ve vybraném termínu. Některé mají ve městě dlouhou tradici. Jako zásadní se jeví organizace Mikulášské merendy, dětského maškarního plesu, přehlídky činnosti DDM Nýrsko, kurzy pečení vánočního pečiva, oslavy Mezinárodního dne dětí pro Město Nýrsko, soutěže pro děti zejména v oblasti sportu a podobně. Tyto činnosti jsou určeny dětem. V jeden okamžik se sejde větší množství účastníků, akce má svůj specifický program.

Dále organizace zajišťuje kurzy taneční a společenské výchovy pro studenty a žáky ve věku 15 – 18 let. Tento typ aktivity nabízí DDM Nýrsko druhým rokem, a to proto, že se jedná o nabídku pro problematickou věkovou kategorii adolescent. Pro středoškolskou mládež jsou pořádány rockové zábavy a kvalitní kulturní pořady. Tady s účastí kategorie sledované v bakalářské práci není problém, jedná se však o okamžitý zážitek. Daleko významnější z hlediska výchovného je pravidelná zájmová činnost, která dokáže ovlivnit jedince trvalejším způsobem.

1.4.3 PRÁZDNINOVÁ ČINNOST

DDM Nýrsko zajišťuje prázdninovou nabídku ve formě příměstských táborů, nabízí dětem širokou paletu činností, a to zejména specializované příměstské tábory zaměřené na zájmy jednotlivých dětí.

Adolescenti se v řadách účastníků nevykytují. V posledních letech jsou tito mladí lidé, kteří se již necítí být dětmi a mají potřebný rozsah určitých specifických dovedností, oslovování s nabídkou práce instruktorů letní činnosti. Na pozicích vedoucích tábora pracují plnoletí příslušníci generace minulých svěřenců, s jejich pomocí lze personálně zajistit taneční tábory, soustředění florbalu, soustředění sportovních gymnastek, soustředění bojových sportů, výtvarné aktivity a podobně.

V bakalářské práci se možná podaří najít cestu, jak do činnosti zapojit adolescenty, i když se bude jednat o jinou formu, než bylo původně předpokládáno. Prázdninová činnost může posloužit jako vodítko.

Rozvoj v prázdninové činnosti tkví v pružné reakci na požadavky dnešních dětí v oblasti prázdninových aktivit. Atraktivita programu je pro děti lákadlem.

1.4.4 PERSONÁLNÍ PROBLEMATIKA SVČ

Pracovníci vykonávající přímou práci s dětmi jsou pedagogickými pracovníky – viz. Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. Pracovní pozice se nazývá pedagog volného času. Pracovník vykonává komplexní přímou pedagogickou činnost v zájmovém vzdělávání ve školách a školských zařízeních pro zájmové vzdělávání.

Pracovníci se dělí na dvě základní skupiny: interní – zpravidla ve stálém pracovním poměru na celý či zkrácený pracovní úvazek, a externí – pracující na základě dohody, např. dohoda o provedení práce, dohoda o pracovní činnosti.

Interní pracovníci musí projít předepsaným vzděláním určeným pro skupinu pedagogů volného času, a to před nástupem na pracovní pozici, případně si musí předepsané vzdělání doplnit. Teoretické pedagogické vzdělání jim však nedokáže nahradit celoživotní zkušenosti a praktické dovednosti, které pedagog volného času má a které chce předat účastníkům zájmového vzdělávání. Pracovník nemůže být pouze teoretik, musí mít sám zájem o některé z oborů volnočasových aktivit. Interní pracovníci musí na svých dovednostech neustále pracovat, neustále se vzdělávat, aby tak mohli dětem nabízet zajímavé a moderní činnosti. V zájmovém vzdělávání platí více než jinde, že „kdo chce zapalovat, musí sám hořet“. V DDM Nýrsko byl již několikrát řešen personální problém, kdy bylo nutné obsadit pozici interního pedagoga volného času. Při přijímání nového pracovníka bylo dbáno na předepsanou kvalifikaci. Poté na schopnosti pracovníka předat určité pedagogické dovednosti. Významnou roli při přijímání pracovníka pak hrály celkové organizační dovednosti. Pracovník musí zajišťovat celou řadu dalších činností, jako je vedení pokladních dokladů při platbě, evidence účastníků v počítačovém programu, reklamní činnost, zajišťování dobrovolníků při organizaci velkých akcí.

Pedagog volného času je velmi náročné povolání a je nutné, aby v něm člověk našel uspokojení.

Externí pracovníci tvoří druhou nezbytnou součást pracovního kolektivu, protože právě oni disponují velice specifickými dovednostmi – např. v oblasti výuky cizích jazyků, techniky, modelářství, rybářství apod. Ti, kteří nemají pedagogické vzdělání, si jej budou moci doplnit v nejbližším období, kdy má dojít ke společnému doškolení.

1.4.5 REGISTRACE ÚČASTNÍKŮ VE SVČ

Základním způsobem pro registraci účastníka zájmové činnosti v jakémkoliv středisku volného času je řádné vyplnění a odevzdání přihlášky. Přihláška musí obsahovat tyto údaje: jméno a příjmení účastníka, datum narození, rodné číslo, bydliště, národnost, státní příslušnost, název domovské školy. Tyto údaje slouží jako podklad pro založení matriky. Přihláška dále může obsahovat požadavek na vyjádření plnoletého účastníka či zákonného zástupce neploletého účastníka ve věci zdravotního stavu, a to zejména, může-li tato skutečnost nějakým způsobem ovlivnit proces zájmového vzdělávání. Může také požadovat telefonické spojení. Skutečnosti obsažené v přihlášce stvrdí zákonný zástupce účastníka či plnoletý účastník sám svým podpisem. Na změnu, která by mohla nějakým způsobem ovlivnit zdárnost zájmového vzdělávání, je účastník povinen včas upozornit. Na každý zájmový kroužek musí být vyplněna nová přihláška.

Přihláška musí být podepsána zákonným zástupcem nezletilého člena nebo samotným zletilým účastníkem.

Po splnění všech náležitostí se přihláška stane podkladem pro výkonový výkaz střediska volného času, v lednu každého kalendářního roku dojde k upřesnění údajů ve výkazu. Podmínkou k upřesnění je řádné zaplacení zápisného. Do dalšího výkazu se nepočítají ti účastníci, kteří dosud nezaplatili zápisné. Ti jsou ze zájmové činnosti vyloučeni, a to na základě ústní dohody. Nebyli totiž ani přijati, protože nesplnili jednu ze dvou základních podmínek pro přijetí.

Celkový počet žáků a studentů středních škol a vyšších odborných škol je rozhodný pro tvorbu rozpočtu přímých výdajů zřizovatele organizace. V případě DDM Nýrsko se jedná o Plzeňský kraj.

1.4.6 ZPŮSOB PŘIJÍMÁNÍ ZÁJEMCŮ DO ZÁJMOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Zájemce je přijat do zájmového vzdělávání tehdy, odevzdá-li řádně vyplněnou přihlášku a zaplatí zápisné. Zápisné je v DDM Nýrsko stanoveno na každý školní rok. Ceník je k dispozici v DDM Nýrsko nebo na internetových stránkách <http://ddmnyrsko.sumavanet.cz/ddmnyrsko/>. Jeho výše je vypočítána tak, aby účastník hradil část nákladů spojených s provozem zájmového útvaru, do kterého je přihlášen. Dále hradí část nákladů spojených s platem externího pedagogického pracovníka. Ceny zápisného se mění pouze tak, aby cena neodradila případné účastníky od aktivity.

V některých zájmových útvarech je možno hradit tyto náklady ve formě jednorázového vstupného. Tento způsob úhrady je umožněn pouze ostatním účastníkům (studující VŠ, dospělí), kteří nemají vliv na financování DDM ze státního rozpočtu. Jednorázové vstupné lze hradit na kroužku cvičení pro ženy a dívky, body styling, step aerobik, volejbal pro dospělé apod.

Po splnění obou výše uvedených skutečností je uchazeč přijat do zájmového vzdělávání. Přijetí platí na dobu jednoho školního roku. Činnost v útvarech zájmového vzdělávání začíná zpravidla druhý týden v září a končí v polovině června následujícího roku. Na konci vzdělávání není účastníkům vydáván doklad o vzdělání nebo jeho alternativa, uznatelnost vzdělání je zatím nedořešená záležitost. Možná proto volí současní středoškoláci jiný typ zájmového vzdělávání. Například státní jazykovou školu, základní uměleckou školu, kde na konci vzdělávání obdrží uznatelný doklad o výsledku vzdělávání jako na základní škole.

2 EMPIRICKÁ ČÁST

2.1 CÍL VÝZKUMU

Hlavním cílem praktické části bakalářské práce je evaluace nabídky a poptávky pravidelných aktivit DDM Nýrsko pro středoškolskou mládež. Dílčím cílem je zjištění příčin nezájmu středoškolské mládeže o nabídku pravidelné činnosti v DDM Nýrsko. Výzkum je užitečný, neboť může potvrdit či vyvrátit zdánlivě nepochybná tvrzení. Poznatky, které vyplynou z analýzy dat, by měly vést k poznání skutečného stavu a provedení následných opatření, jimiž může dojít ke zlepšení nepříznivé situace v DDM Nýrsko.

2.2 POUŽITÍ VYBRANÝCH METOD EMPIRICKÉHO VÝZKUMU

Realitu v pedagogickém prostředí, konkrétně Domu dětí a mládeže v Nýrsku, zkoumá empirická část bakalářské práce. Ke zkoumání reality je možno použít různé alternativy. Pro problematiku evaluace nabídky volnočasových aktivit DDM Nýrsko byly zvoleny dvě výzkumné techniky. Obě řadíme mezi explorativní metody. Jedná se o metody, kdy získáváme (dle překladu vytěžujeme) informaci z vyjádření sledované osoby (Pelikán, 2011, str. 103 – 124). Konkrétně jde o metodu dotazníku a metodu rozhovoru.

Dotazník je určitě nejpoužívanější metodou nejen v pedagogickém výzkumu, ale i v dalších šetřeních. Podstatou je získat od dotazované osoby data a informace, které se vztahují ke zkoumanému problému. Dotazník může jeho tvůrce koncipovat různě. Lze použít otázky, kdy je nutno odpovědět jednoznačně ano či ne, někdy nevim. Případně lze použít otevřené otázky či posuzovací škály.

Mezi kladné stránky metody dotazníku patří možnost užití u velkého množství respondentů, a to i v jeden okamžik. Mezi negativa řadíme možnost omezených otázek i odpovědí respondenta. Někdy může respondent odpovídat tak, jak si myslí, že se od něj očekává. Dlouhé a náročné otázky mohou vést k únavě odpovídajícího, potom už není odpověď dobře promyšlená.

Při sestavování dotazníku do bakalářské práce byl dlouhou dobu promyšlen záměr. Došlo zde k ujasnění smyslu použití dotazníku. Bylo rozhodnuto, že bude použit dotazník anonymní a ten bude předložen jednak skupině středoškoláků navštěvujících kurz tance a společenského chování, jednak skupině mládeže studující střední školy v Klatovech. Tato skupina zajímá tvůrce bakalářské práce nejvíce, názory středoškoláků mohou pomoci situaci zmapovat a poté zlepšit. Dotazník je anonymní. Důvodem pro anonymitu je fakt, že adolescenti tvoří velmi citlivou skupinu, kdy u některých odpovědí by mohl hrát roli strach z veřejné prezentace jejich názorů.

Po stanovení záměru byly připraveny dotazníkové otázky. V předvýzkumu bylo použito více otázek a byly formulovány složitěji. Na základě zkušeností byly otázky zjednodušeny. Respondenti pak odpověděli téměř na všechny dotazy. Pak byla vytvořena konstrukce dotazníku, která je přílohou bakalářské práce. Kladně byla hodnocena návratnost dotazníku.

Druhou metodou zvolenou pro bakalářskou práci je metoda rozhovoru. Rozhovor byl realizován s vybranými externími vedoucími DDM Nýrsko – kvalifikovanými pedagogy volného času. Vybrání byli ti, kteří pracují v DDM Nýrsko různě dlouhou dobu a mají tedy odlišné zkušenosti s pedagogickou prací.

V případě rozhovoru se jedná se o metodu explorativní techniky, která vychází z ústní komunikace. Vzhledem k cíli, který rozhovor má, byl vybrán rozhovor strukturovaný. Otázky do strukturovaného rozhovoru jsou předem připraveny. Vybrány jsou tak, aby jim respondent velmi dobře porozuměl a dokázal na ně srozumitelně odpovědět. Otázky jsou použity shodně pro všechny oslovené osoby. Protože dotazující oslovené osoby zná již několik let, byl dobře navázán kontakt s respondenty. Celý rozhovor byl nahrán na záznamník a v práci je použit doslovný přepis.

2.3 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU

Dotazníkového šetření se zúčastnily dvě skupiny dotazovaných. První skupinu tvořili adolescenti, tato skupina se dále dělí na dvě části. Druhou skupinou respondentů byli externí vedoucí domu dětí a mládeže.

Důvod pro oslovení dvou skupin adolescentů je v tom, že mezi ně jednak patří dospívající, kteří do DDM Nýrsko chodí, a to do tanečního kurzu, který je pravidelnou

aktivitou DDM, jednak jsou to ti, kteří se musejí k vyplnění dotazníku hledat v terénu, konkrétně na cestě do školy hromadnými cestovními prostředky (vlak, autobus).

První skupinu tvořilo 19 adolescentů. Jako výzkumný vzorek byli osloveni žáci, kteří navštěvují kurz tance a společenské výchovy. Kurz je organizován DDM Nýrsko druhým rokem a setkal se s kladným přijetím ze strany mladých lidí, kterým je určen.

Kurz navštěvuje zhruba polovina všech možných potenciálních zájemců (potenciální zájemce – žák, který na sklonku minulého roku opustil základní školu). Přesto, že se jedná o typ aktivity nepravidelné zájmové činnosti, je organizován v systému deseti navazujících lekcí. Je zde tedy zajištěn kontakt skupiny s organizátorem zkoumání. Mohlo by se i konstatovat, že se jedná o pravidelnou zájmovou činnost, neboť jednotlivé lekce na sebe navazují, výsledné klíčové kompetence ovlivní frekventanty kurzu na celý život.

Obsahem výuky je nejenom výuka standardních a latinskoamerických tanců, ale také základní lekce etikety. Praktické poznatky a rady týkající se správného chování ve společnosti, vhodnosti různých typů oblečení apod. doprovázejí každou lekci. Dále se žáci učí moderním tancům, které lze použít kdykoliv, jedna lekce je věnována diskotéce. V závěru kurzu je organizována lekce správného stolování, kdy lektor v praktické hodině s připravenou tabulí seznamuje účastníky se správným postupem při účasti člověka na slavnostní hostině či recepci. Lekce je připravena v restauraci.

Druhou zkoumanou skupinu tvoří středoškoláci dojíždějící do středních škol do Klatov. Tato mládež se denně vrací do Nýrska a teoreticky má čas věnovat se pravidelným aktivitám nabízeným v DDM Nýrsko. Dotazník byl předložen celkem 20 mladým lidem ve věku 15 – 19 let, kteří jsou studenty středních odborných škol a gymnázií, případně učilišť. Při distribuci bylo využito společné vlakové a autobusové dopravy při denním dojíždění. Zde byli respondenti osloveni a byl jim vysvětlen účel a smysl dotazníku. Tito návštěvníci se v DDM Nýrsko během pracovního týdne prakticky neobjevují, a proto je velmi podstatné zjistit jejich názory.

Třetí skupinou byli externí vedoucí domu dětí a mládeže, se kterými byly vedeny rozhovory. Vybráni byli vedoucí s různou dobou odpracovaných let. Dále byli vybráni vedoucí různého věku a různých občanských povolání, aby byl zajištěn sběr dat od různorodé skupiny pedagogů volného času. Dotazování vedoucí byli seznámeni

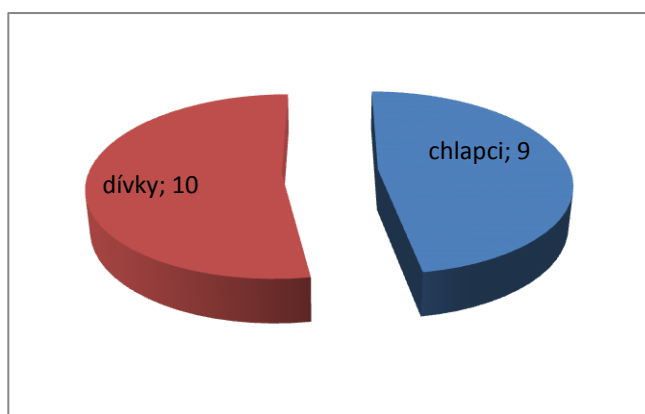
s účelem rozhovoru a s tím, že jejich jména (křestní) budou použita v bakalářské práci, stejně tak i věk a občanské povolání. Všichni souhlasili.

2.4 ZPRACOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

2.4.1 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ V PRVNÍ SKUPINĚ

S první skupinou dotázaných se při zpracování dotazníků pracovalo velice dobře. Jak již bylo uvedeno, tito žáci středních škol navštěvovali kurz tance a společenské výchovy, do DDM Nýrsko chodili opakovaně. O činnost domu dětí projevují zájem, v jejich aktivitách je podporují i rodiče, kteří se kurzu také zúčastnili. Dotazníky pro bakalářskou práci vyplnili zodpovědně, návratnost byla vysoká.

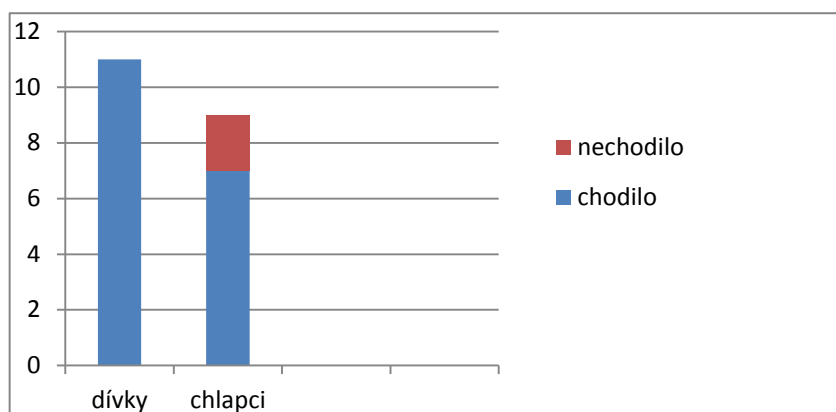
Průměrný věk respondentů je 16 let. Šetření se zúčastnilo celkem 19 lidí, z toho 10 dívek.

Otázky byly kladeny následovně:

1. Jako žák základní školy jsem do Domu dětí a mládeže v Nýrsku chodil/a, či nechodil/a?

10 dívek chodilo do DDM, 7 chlapců chodilo, 2 nechodili.

Z výše uvedeného vyplývá, že:

- 100% dotazovaných dívek ve školním věku docházelo do DDM Nýrsko,
- Ze skupiny chlapců 77,7 % chodilo do DDM Nýrsko a 22,2 % do DDM Nýrsko nikdy nechodilo.

Závěr: fakta svědčí o velmi dobré návštěvnosti zájmových kroužků v kategorii mladší a starší školní věk.

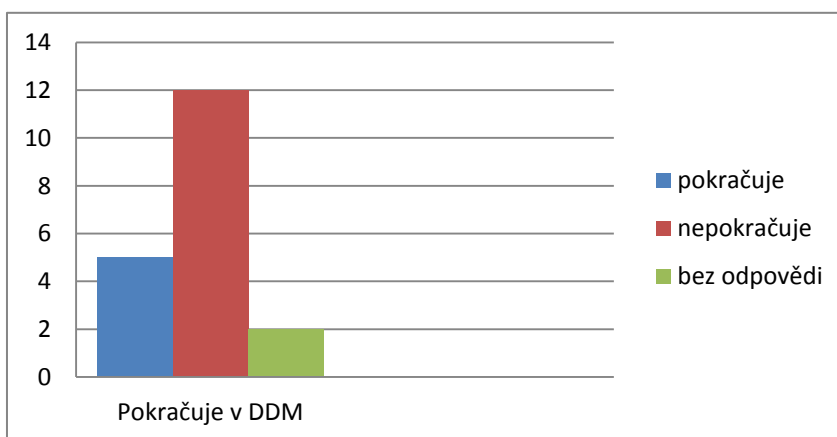
2. Pokud jsi chodil/a, jaký obor jsi navštěvoval/a?

- 13 respondentů pracovalo ve sportovním kroužku, 6 v oboru společenských věd, 3 v jazykovém útvaru (někteří ve více oborech zároveň).
- Údaje nelze vyjádřit procenty, důvodem je možnost práce dětí v několika oborech najednou.

Závěr: nejoblíbenější činností školních dětí je v DDM Nýrsko sportovní činnost, dále následují společenské vědy, oblíbená je výuka cizích jazyků. Se stejnými závěry pracují i ostatní SVC v Plzeňském kraji a v celé České republice. O uvedeném tvrzení hovoří nejlépe informační brožura Volnočasová zařízení pro děti v Plzeňském kraji, jež je dostupná volně ke stažení na adrese:

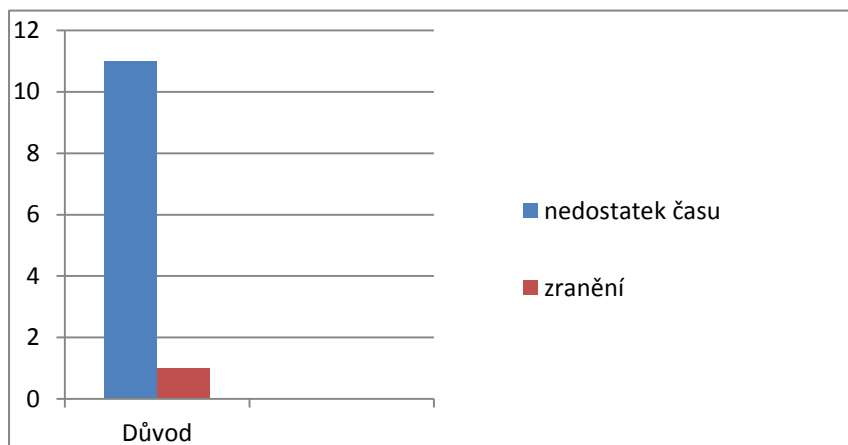
http://www.plzensky-kraj.cz/cs/system/files/users/u1005150/publikace_svc_ddm.pdf. Autory brožury jsou týmy pracovníků jednotlivých domů dětí pracujících v Plzeňském kraji, které dodaly potřebné informace zřizovateli. Každé zařízení specifikuje svoje nejzajímavější aktivity. V brožuře je možné nalézt informace zejména o nabídce pravidelných či prázdninových aktivit v zařízeních. Čtenář či potenciální zájemce o informace se může seznámit nejen s činností každého domu dětí, ale i s akcemi, které jsou pro DDM tradiční v dané lokalitě. V nabídce pravidelných aktivit se téměř u každého domu dětí objevuje sport, společenské vědy – modelářství, deskové hry, klubové činnosti a dále jazykové kroužky. Tento údaj se zcela shoduje se závěry dotazníkového šetření provedeného při tvorbě bakalářské práce. Pokud má kdokoliv zájem přihlásit se k činnosti DDM, může využít kontaktů uvedených v brožuře. Informace o činnosti každého domu dětí je dále možné nalézt na internetových stránkách každého domu dětí. Potenciální klienti využívají takto zveřejněné informace zejména na začátku školního roku a dále před prázdninami, kdy rodiny plánují letní aktivity.

3. Na otázku, zda pokračuje i nyní v práci, odpovědělo 12 dotázaných, že nepokračuje, 5 dotázaných, že pokračuje a 2 neodpověděli.

- Z výše uvedeného vyplývá, že 63 % nepokračuje v práci v DDM, 26 % pokračuje a 11 % dotázaných na otázku neodpovědělo.
- Závěr: zjištěné skutečnosti svědčí o tom, že většina středoškoláků již pravidelné zájmové činnosti DDM Nýrsko nevyužívá.

4. Jako důvod, proč nepokračují, uvedli dotázaní v 11 případech, že nemají čas. V jednom případě se jako důvod objevilo zranění.

- Z výše uvedeného vyplývá, že hlavním důvodem pro neúčast středoškoláků v pravidelné zájmové činnosti je skutečně časová indispozice.

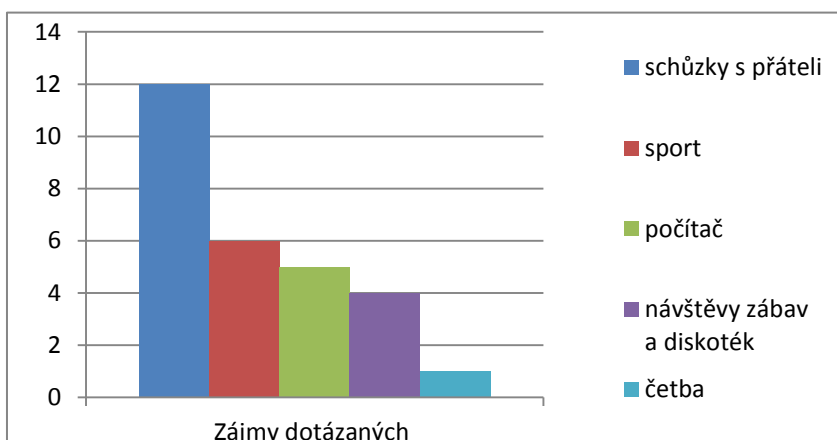
Závěr: zjištěné skutečnosti potvrzují časový problém, který se týká dojíždějících středoškoláků.

5. Na otázku, jaká aktivita zcela chybí v DDM Nýrsko, odpověděli dotázaní takto: chybí fotbal, box, občerstvení, fotografický kroužek, dramatika, italština, jezdecký klub.

- Z výše uvedeného vyplývá, že středoškolská mládež má konkrétní představu, jaké zájmové kroužky v DDM Nýrsko chybí.

Závěr: pokud mládeži nějaká aktivita chybí, je to vysoce specializovaná činnost, kterou je třeba materiálně i personálně zajistit a v našem regionu je již zajištěna jinými organizacemi.

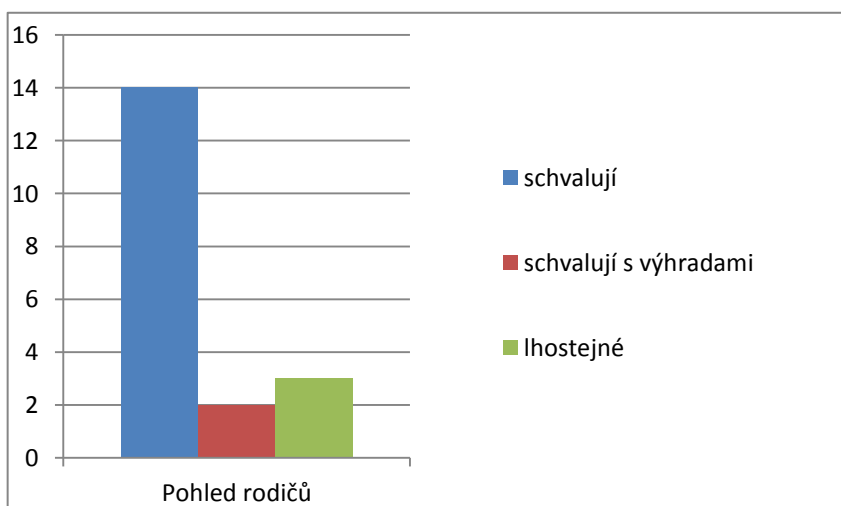
6. V současné době se dotázaní nejraději zabývají: 12× schůzky s přáteli, 6× sport, 5× počítač, 4× návštěvy zábav a diskoték, 1× četba.

- Z výše uvedeného vyplývá, že adolescent tráví většinu svého volného času řešením vztahových problémů, jak již bylo uvedeno v úvodní teoretické části bakalářské práce.

Závěr: pokud chce organizace nabídnout středoškolákům pravidelné zájmové aktivity, měla by i nadále hledat inspiraci ve sportovních aktivitách moderního typu.

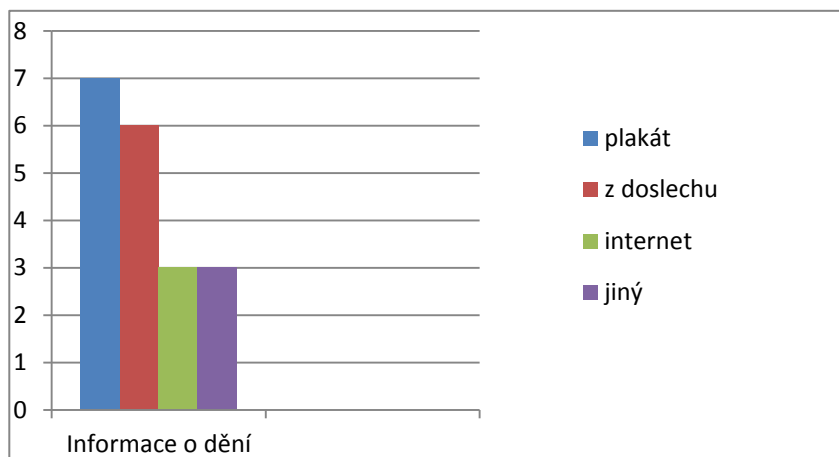
7. Zda rodiče zájmové aktivity schvalují, vidí dotázaní tak, že ve 14 případech schvalují, ve 2 případech schvalují s výhradami, ve 3 případech je to rodičům lhostejné.

- Z výše uvedeného vyplývá, že rodiče ve většině zájmy svých dětí schvalují.

Závěr: z pohledu rodičů není třeba v nabídce DDM Nýrsko cokoli měnit, jelikož v zájmových aktivitách svých dětí nevidí rodiče žádný problém.

8. Na otázku, jak se dozvídají o nabízených aktivitách, odpovědělo 7 lidí, že z plakátů, 6 lidí z doslechu, 3 z internetu a ve 3 případech byl uveden jiný způsob (ze školy, od tety, od matky).

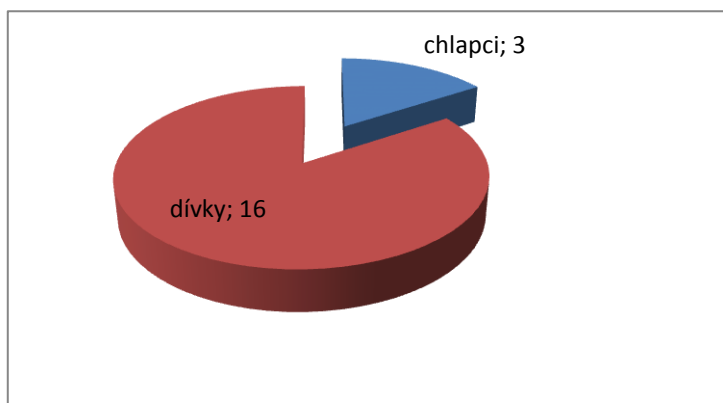
- Z výše uvedeného vyplývá, že informace si mládež dokáže opatřit z různých zdrojů.

Závěr: DDM Nýrsko musí využívat všech možností k informovanosti veřejnosti. Nově v reakci na potřeby dnešní mládeže zajistila facebookovou stránku, která slouží k rychlé komunikaci mezi příznivci DDM.

2.4.2 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ VE DRUHÉ SKUPINĚ

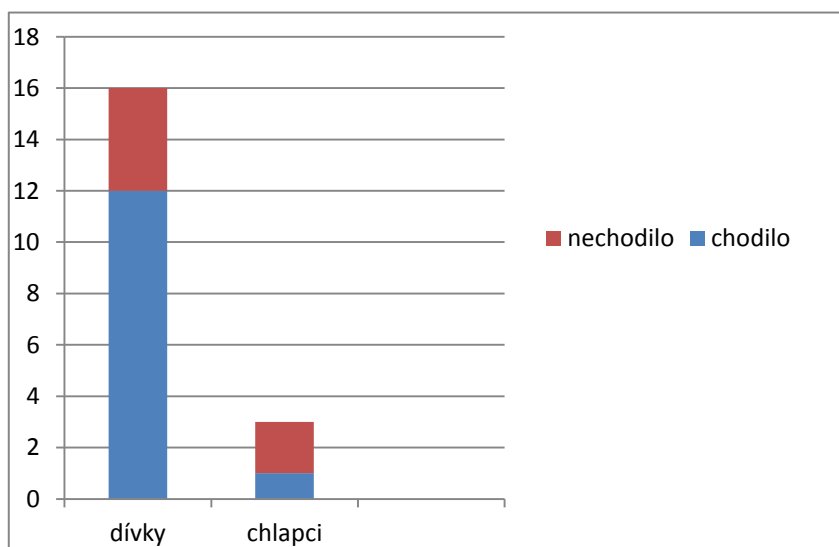
Práce ve druhé skupině respondentů byla pro autora bakalářské práce velmi náročná. Tito adolescenti už do DDM Nýrsko ve většině případů nedocházejí. Jejich názor je pro tvůrce bakalářské práce a pro její další využití v praktickém životě o to důležitější. Dotazníky byly zpočátku rozdány respondentům namátkově a po té byli oslovení požádáni, aby dotazník vrátili vyplněný. Návratnost byla nulová, a proto bylo přistoupeno k dalšímu opatření. Bylo využito společné vlakové a autobusové dopravy do okresního města. Oslovení byli požádáni, aby dotazník vyplnili během cesty do školy a před vystoupením z vlaku či autobusu dotazník vrátili.

Ke konečnému vyhodnocení bylo vráceno 19 dotazníků, z toho šestnáct od dívek a tři od chlapců. Průměrný věk dotázaných je 18 let.

1. Jako žák základní školy jsem do Domu dětí a mládeže v Nýrsku chodil/a, či nechodil/a?

Třináct účastníků chodilo do DDM, šest nechodilo.

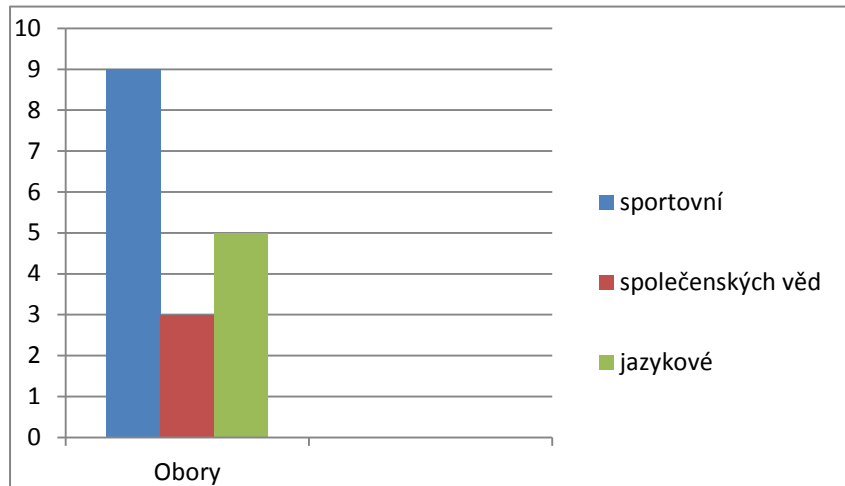
Z výše uvedeného vyplývá, že:

- 75% dotazovaných dívek ve školním věku docházelo do DDM Nýrsko,
- ze skupiny chlapců 33 % chodilo do DDM Nýrsko.

Závěr: fakta svědčí o dobré návštěvnosti zájmových kroužků v kategorii mladší a starší školní věk, a to zejména u dívek

2. Pokud jsi chodil/a, v jakém oboru jsi pracoval/a?

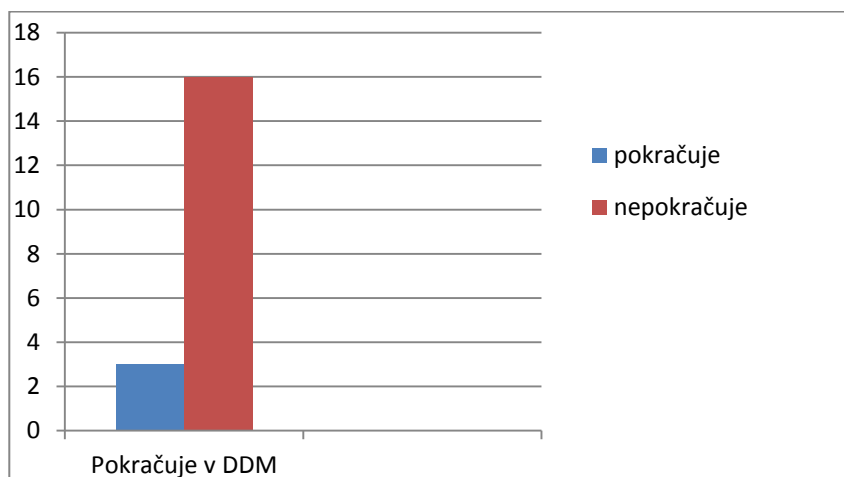
9 pracovalo ve sportovním kroužku, 5 v jazykovém kroužku, 3 v oboru společenských věd.

- Nelze vyjádřit procenty, důvodem je možnost práce dětí v několika oborech najednou.

Závěr: podobný jako výsledky první zkoumané skupiny – nejoblíbenější činností školních dětí je v DDM Nýrsko sportovní činnost, dále společenské vědy, u této skupiny dotázaných byla oblíbená výuka cizích jazyků.

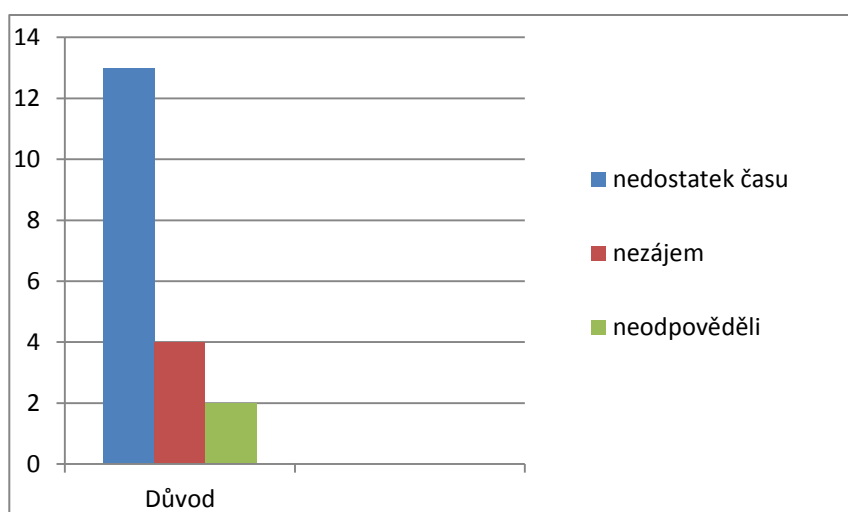
3. Na otázku, zda pokračují i nyní v práci, odpověděli dotázaní tak, že 3 účastníci pokračují, 16 nepokračuje.

- Z výše uvedeného vyplývá, že 84 % nepokračuje v práci v DDM, 16 % pokračuje.

Závěr: zjištěné skutečnosti svědčí o tom, že většina středoškoláků z této skupiny již pravidelné zájmové činnosti DDM Nýrsko nevyužívá

4. Jako důvod, proč nepokračují, uvedli dotázaní ve 13 případech, že nemají čas, 4 nemají zájem, 2 neodpověděli.

- Z výše uvedeného vyplývá, že hlavním důvodem pro neúčast středoškoláků v pravidelné zájmové činnosti je časová indispozice, dalším důvodem je nezájem o nabízené aktivity či lhostejnost.

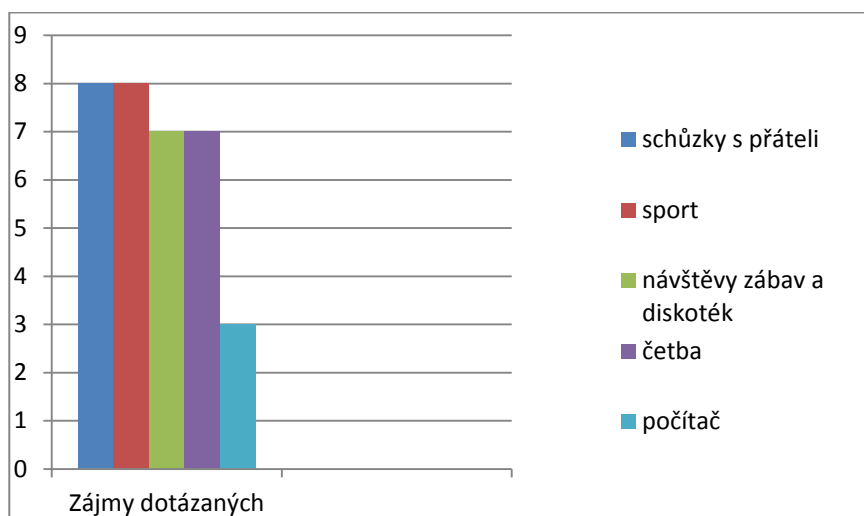
Závěr: zjištěné skutečnosti potvrzují časový problém, který se týká dojíždějících středoškoláků.

5. Na otázku, jaká aktivita v DDM Nýrsko chybí, odpovědělo 16 respondentů, že žádná. 1 respondent se vůbec o tuto problematiku nezajímá a pouze 1 uvedl konkrétní aktivitu, a to airsoft.

- Z výše uvedeného vyplývá, že tato skupina hodnotí nabídku zájmové činnosti jako dostatečnou a sami respondenti neví, která další by jim mohla pomoci aktivně trávit volný čas.

Závěr: pokud mládeži nějaká aktivita chybí, je to menšinová záležitost.

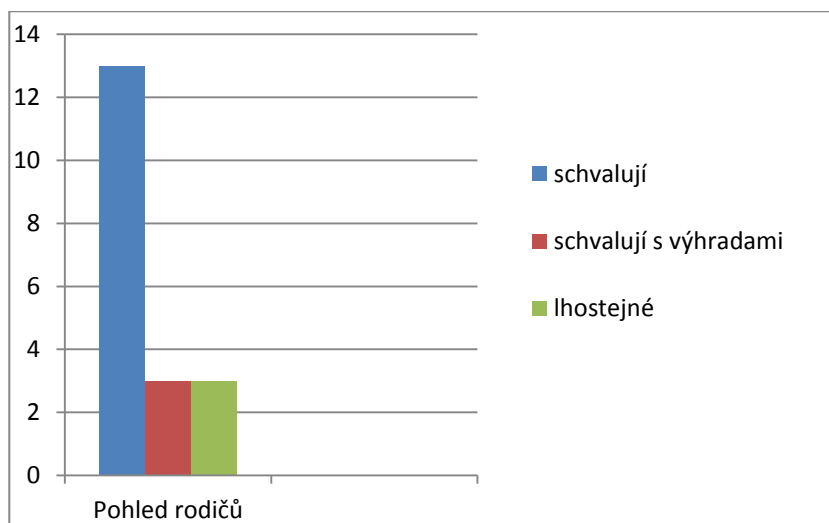
6. V současné době se 8 účastníků věnuje schůzkám s přáteli, 8 účastníků sportu, zábavám a diskotékám se věnuje nejraději 7 respondentů, četbě 7 účastníků, počítači 3 účastníci.

- Zde stojí za povšimnutí, že počítač není vnímán jako volnočasová aktivita. Počítač se zřejmě stal neodmyslitelnou součástí života lidí a je přijímán jako samozřejmost.
- Z výše uvedeného vyplývá, že adolescenti tráví volný čas řešením vztahů mezi lidmi, důležitý je pro ně sport, zábava a společná setkání, překvapením je záliba v četbě.

Závěr: pokud organizace chce nabídnout středoškolákům pravidelné zájmové aktivity, měla by i nadále hledat inspiraci ve sportovních aktivitách či v nabídce společenských akcí.

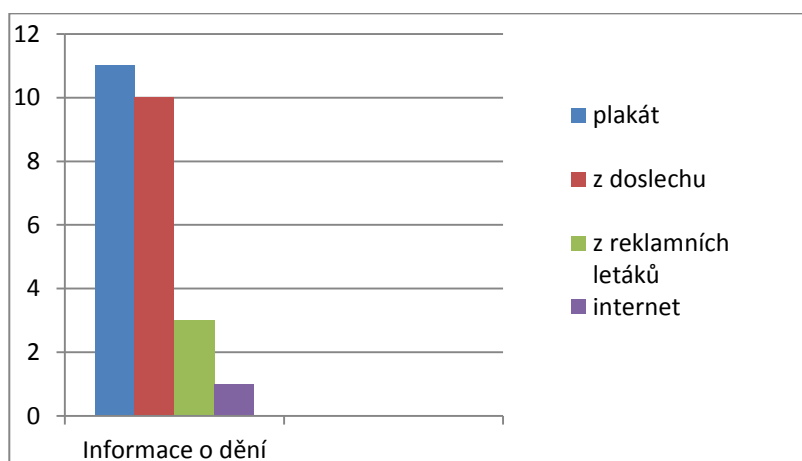
7. V 13 případech respondentům rodiče aktivity schvalují, ve 3 případech s výhradami, ve 3 případech je jim to jedno.

- Z výše uvedeného vyplývá, že rodiče ve většině zájmy svých dětí schvalují.

Závěr: z pohledu rodičů není třeba v nabídce DDM Nýrsko cokoliv měnit, jelikož v zájmových aktivitách svých dětí nevidí rodiče žádný problém. Jsou také rodiče, kterým je volný čas vlastních dětí lhostejný.

8. O akcích DDM se mladí lidé dozívají: z plakátů – 11×, z doslechu – 10×, z reklamních letáků 3×, z internetu – 1×.

- Z výše uvedeného vyplývá, že k informovanosti mládež využívá různé zdroje.

Závěr: DDM Nýrsko musí využívat všech možností k informovanosti veřejnosti.

2.4.3 VÝSLEDKY STRUKTUROVANÉHO ROZHOVORU VE TŘETÍ SKUPINĚ RESPONDENTŮ – DOSLOVNÉ PŘEPISY

Pro výzkum ve formě rozhovoru byli vybráni někteří externí vedoucí zájmových kroužků Domu dětí a mládeže v Nýrsku. Externí vedoucí je pedagog volného času, který prací v domě dětí vykonává vedle svých dalších povinností. Většina externích vedoucích má svoje zaměstnání, které vykonává na plný úvazek. Někteří vedoucí jsou studenti, jiní jsou na rodičovské dovolené. V DDM Nýrsko pracují jako vedoucí zájmových kroužků také důchodci. Jenom tehdy, kdy zařízení zaměstnává velmi různorodou skupinu vedoucích, je možné zajistit širokou škálu zájmových aktivit. Každý vedoucí je zaměřen na jednu zájmovou činnost, kterou vykonává velmi dobře. Je to vždy celoživotní koníček a je velmi milé, že tyto dovednosti jsou externisté ochotni učit další generace. Jako příklad je možno uvést vedoucí jazykových kroužků, modelářských kroužků, karate či sportovní gymnastiky. Bez práce externistů by střediska volného času nikdy nemohly zajišťovat tak různorodou nabídku aktivit, jak je tomu v současné době.

Rozhovory s vedoucími kroužků probíhaly ve velmi příjemné atmosféře a ze strany vedoucích byl kladný přístup ke zkoumané problematice.

V bakalářské práci jsou uvedeny doslovné přepisy rozhovorů. Otázky do rozhovoru byly předem připraveny, jednalo se o strukturované rozhovory.

V závěru každého rozhovoru byla položena otázka, zda by byl vedoucí ochoten pracovat s adolescenty. Oslovení vedoucí souhlasili s uveřejněním osobních dat.

a) Rozhovor s paní Zdeňkou, věk 34 let, povolání – dělnice, nyní na rodičovské dovolené:

Jak dlouho pracujete jako externí pracovník DDM?

„Tři roky.“

Jakému oboru se věnujete?

„Cvičení rodičů a dětí.“

Jak staré děti jsou účastníky této zájmové činnosti?

„Děti do tří let se svými rodiči, hlavně s maminkami.“

Máte přehled o další nabídce DDM Nýrsko?

„Ano, sleduji ji na internetu.“

Které pravidelné zájmové kroužky jsou vhodné pro středoškolskou mládež?

„Dynamické, aktivní, moderní.“

Myslíte si, že jsou nějaké aktivity, které v DDM Nýrsko adolescentům chybí?

„Snad nějaké dramatické, ale nevím, zda by chodilo dost lidí. Když ono je to o rodině, k čemu dítě vedou. A mají chodit i společně.“

Jaký druh pravidelné zájmové činnosti byste byla schopná nabídnout adolescentům?

„Softbal.“

Byla byste ochotná s touto věkovou kategorií pracovat?

„Ano.“

Děkuji.

b) Rozhovor se slečnou Evou, věk 22 let, povolání – studentka.

Jak dlouho pracujete jako externí pracovník DDM?

„ Pracuji tady jeden rok.“

Jakému oboru se věnujete?

„Tanci.“

Jaké staré děti jsou účastníky této zájmové činnosti?

„Od devíti do třinácti let.“

Máte přehled o další nabídce DDM Nýrsko?

„Ano, sleduji ji v těch růžových knížečkách, (pozn.: každoroční tištěný reklamní leták DDM Nýrsko) a na internetu.“

Které pravidelné zájmové kroužky jsou vhodné pro středoškolskou mládež?

„Myslím, že angličtina, florbal, tanec a mažoretkový sport, no vlastně i mnohé další.“

Myslíte si, že jsou nějaké aktivity, které v DDM Nýrsko adolescentům chybí?

„Snad ani ne.“

Jaký druh pravidelné zájmové činnosti byste byla schopná nabídnout adolescentům?

„Mažoretkový sport.“

Byla byste ochotná s touto věkovou kategorií pracovat?

„Ano, já se tomu vůbec nebráním, snad moje děvčata jednou vyrostou a budou chtít i potom vykonávat mažoretkový sport. V Klatovech je to normální.“

Děkuji.

c) Rozhovor s paní Soňou, věk 38 let, povolání – účetní, nyní na rodičovské dovolené.

Jak dlouho pracujete jako externí pracovník DDM?

„No, vlastně ani přesně nevím, mladší syn byl předškolák a teď je v páté třídě, myslím, že je to letos šestý rok.“

Jakému oboru se věnujete?

„Deskovým hrám a country tancům.“

Jak staré děti jsou účastníky této zájmové činnosti?

„Děti jsou různého věku, od druhé třídy až po osmáky. Nám je jedno, jak jsou staré, hlavně, když je to baví. Jedno dítě dojíždí z víceletého gymnázia a zvládá to dobře.“

Máte přehled o další nabídce DDM Nýrsko?

„Určitě, vždyť mám i svoje děti. Máme doma letáky, taky se chodím ptát, co je nového.“

Které pravidelné zájmové kroužky jsou vhodné pro středoškolskou mládež?

„Všechny, jenom musí chtít.“

Myslíte si, že jsou nějaké aktivity, které v DDM Nýrsko adolescentům chybí?

„Chybí, protože se neotevřely kvůli nízkému počtu zájemců. Pamatuji třeba francouzštinu a tak.“

Jaký druh pravidelné zájmové činnosti byste byla schopná nabídnout adolescentům?

„Přece deskové hry a country tance, tomu rozumím. A jsou vhodné pro každého, věk není důležitý.“

Byla byste ochotná s touto věkovou kategorií pracovat?

„Ano, ráda.“

Děkuji.

d) Rozhovor s panem Miroslavem, 46 let, povolání – lesní dělník.

Jak dlouho pracujete jako externí pracovník DDM?

„Tak to musíme spočítat. Začínal jsem ještě v Domě pionýrů v Nýrsku, a to teda bylo ještě před revolucí. Tam byla dílna ve sklepě, pamatuješ? Tak to je už dvacet čtyři let. Měl jsem tehdy jenom staršího syna a ten byl malý.“

Jakému oboru se věnujete?

„Celou dobu vedu kroužek plastikových modelářů. Je to můj celoživotní koníček. Stavíme hlavně letadla a bojové stroje v přesném zmenšeném rozlišení. Zajímavé jsou stroje z první světové války a ty mě baví.“

Jak staré děti jsou účastníky této zájmové činnosti?

„Začínají u mě kluci předškolního věku a pak pořád chodí, dokud je to nepřestane bavit. Dneska je na kroužku prvňák, druhák, dva pátáci, dva sedmáci, tři devátáci a Luďa, který je na průmyslovce v Klatovech. Ale ten už s klukama pomáhá, stejně jako náš Mirda (pozn.: dvacetiletý syn vedoucího).“

Máte přehled o další nabídce DDM Nýrsko?

„Něco vím, a když mě potřebujete, tak mi to vždycky řeknete. Ale moje děti už jsou velké, tak na kroužky nechodí. Chodí už do práce.“

Které pravidelné zájmové kroužky jsou vhodné pro středoškolskou mládež?

„To nevím, snad nějaká cvičení, florbal a tak. No, ale i modelář je pro velký, to záleží na zájmu.“

Myslíte si, že jsou nějaké aktivity, které v DDM Nýrsko adolescentům chybí?

„Asi ne, musel bych se podívat.“

Jaký druh pravidelné zájmové činnosti byste byl schopný nabídnout adolescentům?

„Plastikové modelářství.“

Byl byste ochotný s touto věkovou kategorií pracovat?

„Ano, ať přijdou.“

Děkuji.

e) Rozhovor s paní Blaženou, věk 69 let, povolání – učitelka, nyní důchodkyně.

Jak dlouho pracujete jako externí pracovník DDM?

„Začala jsem před deseti lety, tenkrát to bylo občas, časem se to vyvinulo na pravidelnou docházku na kroužek sportovní gymnastiky.“

Jakému oboru se věnujete?

„Věnuju se sportovní gymnastice, je to můj celoživotní koníček. Kdysi jsem sama sportovala, svoje zkušenosti předávám dalším. Moc toho už sama nezacvičím, ale snažím se děvčatům poradit.“

Jak staré děti jsou účastníky této zájmové činnosti?

„Chodí tam malé holčičky, potom větší děti, holek z osmiček a devítek je tam každoročně míň a míň.“

Máte přehled o další nabídce DDM Nýrsko?

„Čtu si nabídku v růžovém letáku, máte toho tady spoustu.“

Které pravidelné zájmové kroužky jsou vhodné pro středoškolskou mládež?

„Určitě různé druhy cvičení a taky jazyky.“

Myslíte si, že jsou nějaké aktivity, které v DDM Nýrsko adolescentům chybí?

„Máte jich tu tolik, že se člověk úplně diví. Kdo chce něco dělat, tak ten si svoje najde. Jenže všichni nechtějí.“

Jaký druh pravidelné zájmové činnosti byste byla schopná nabídnout adolescentům?

„Já už moc ne, přenechám to mladším. Celý život jsem učila, není to jednoduché. Ony u gymnastiky tak dlouho nevydrží, spíše přejdou k jinému druhu sportu.“

Byla byste ochotná s touto věkovou kategorií pracovat?

„Ale ano, když budou mít zájem o rady při cvičení.“

Děkuji.

Závěr: vedoucí zájmových kroužků jsou informováni o nabídce zájmové činnosti DDM Nýrsko a považují ji za dostatečnou, externí vedoucí zájmových kroužků DDM Nýrsko pracují s uchazeči, kteří se do kroužku přihlásí. Sami spolupráci se středoškoláky nezavrhnou, naopak by ji vítali. Nabídl by jim ve většině případů stejný typ aktivity, který nabízejí školním dětem. Někteří vedoucí uvedli i jiný typ aktivity, zjištěné informace použije vedení domu dětí při sestavování nabídky pravidelné zájmové činnosti DDM Nýrsko pro školní rok 2013/2014.

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA

Zpracování závěrečné zprávy je dokončením celého výzkumu. Cílem je podrobná informace o problému, který byl zkoumán, a to evaluace nabídky a poptávky pravidelné zájmové činnosti Domu dětí a mládeže v Nýrsku pro středoškolskou mládež. Tematicky se obdobnou problematikou z hlediska nakládání s volným časem u uvedené věkové kategorie zabýval Petr Sak v knize Proměny české mládeže (2000, str. 131 – 163), byl použit výzkum uvedený v této knize. V závěru bakalářské práce budou zhodnoceny výsledky empirické části práce a budou nastíněny konkrétní praktické dopady zjištěných skutečností na nabídku a poptávku pravidelných aktivit Domu dětí a mládeže v Nýrsku.

Jako informace o vzorku, na němž byl samotný výzkum realizován, je třeba uvést, že první skupinou respondentů jsou návštěvníci kurzu tance a společenské výchovy v sezóně 2012. Tato skupina odpověděla tak, že lze konstatovat: dotázaní respondenti v období základní školní docházky převážně navštěvovali DDM. Do kurzu tanečních docházeli na základě kladných zkušeností s činností DDM. Dříve často pracovali v oboru sportovních a jazykových kroužků, společenských věd. Velká část z oslovených v práci pokračuje, a to převážně ve sportovních oborech. Z hlediska těchto zjištění není třeba v DDM zavádět žádná opatření. Nabídka zájmových útvarů je pro středoškoláky dostatečná, pokud chtějí, kroužky využívají. Pokud dotázaní nepracují v DDM, odpovídají, že důvodem je nedostatek času. Čas tráví zejména pobytem na internátu, dojížděním do školy a domácí přípravou. Volný čas tráví velmi často ve společnosti přátel, přičemž o aktivitách nabízených domem dětí vědí a celkem žádné jim v nabídce nechybí. Pokud jim některé činnosti přece jenom chybí, uvádějí velmi specifikované aktivity jako třeba box, italština, jezdecký klub. Zde se jedná o aktivity podrobně zajímavější málo potenciálních klientů. Zajištění této činnosti by kladlo na zařízení nesmírně velké nároky, a to zejména finanční a materiální, někdy i prostorové, a těmto požadavkům není zařízení schopno v současné době vyhovět.

Druhá skupina dotázaných adolescentů, kteří denně dojíždějí do středních škol v Klatovech, odpověděla takto: většina z oslovených studentů do DDM Nýrsko v období základní školní docházky do DDM Nýrsko chodila. I tyto oslovení převážně pracovali ve sportovních, jazykových oborech a v oboru společenských věd. V současné době však v pravidelných aktivitách DDM pokračuje pouze menšina z nich, konkrétně se jedná o tři účastníky. Nepokračují zejména proto, že nemají čas. Tvůrce dotazníku

příjemně překvapilo množství mladých lidí, kteří mají zájem o četbu a považují četbu za aktivitu, kterou se nejraději zabývají. Na otázku, která aktivita jim v DDM chybí, odpovídá výrazná většina, že žádná. Jeden respondent uvedl, že airsoft. Zde tedy platí skutečnosti uvedené v předchozím odstavci, a sice že se jedná o zážitkovou aktivitu, jež klade na organizátory velmi velké prostorové, materiální a technické požadavky, které DDM Nýrsko není schopno poskytnout. Poptávka po specifických aktivitách nemůže být z objektivních důvodů uspokojena. Klasická nabídka ze strany DDM Nýrsko je pro studenty dostatečná.

V obou skupinách dotázaných mladých lidí není uvedena jako výrazně převažující práce s počítačem. Vysvětlení lze hledat v tom, že počítač už je neodmyslitelnou součástí komunikace mezi lidmi a není vnímán jako něco, co vyžaduje od lidí čas, který by mohl být využit jinak. Dobu strávenou u počítače mladí lidé nevnímají jako ztracenou.

Poslední bylo šetření ve skupině pedagogů volného času pracujících v DDM Nýrsko. Charakteristika dotazovaných byla uvedena v jiné části práce. Z jejich výpovědí vyplývá, že i když pracují v DDM Nýrsko různě dlouhou dobu, mají velký přehled o nabídce DDM pro všechny věkové kategorie, včetně adolescentů. Této věkové kategorii jsou schopni nabídnout aktivitu shodnou s tou, kterou nabízejí školním dětem, mládeži by pouze přizpůsobili čas začátku a obsah kroužku. Nikdo se nebrání práci s adolescenty. To, že oni sami nechtějí některé činnosti vykonávat, nejsou pedagogové schopni sami řešit. Do budoucna budou potenciální zájemce lépe informovat v reklamních a informačních materiálech o tom, že s ukončením docházky do základní školy není nutné současně ukončovat práci v zájmovém útvaru.

Vedení domu dětí a mládeže může využít zjištěné skutečnosti k následujícím opatřením. Adolescenti mají zájem o pravidelné aktivity zejména v oblasti sportu. Je třeba jim i nadále nabízet sportovní aktivity, k nabídce je třeba využívat vhodné časy. Je to hlavně v podvečerních a večerních hodinách, kdy už jsou doma ze školy. Pro internátní studenty jsou vhodné hlavně pátky večer a soboty. Už byla zahájena jednání s několika vysokoškoláky ochotnými vést kroužek florbalistů a cvičení na trampolínkách.

Vedení DDM Nýrsko zjistilo v bakalářské práci určité skutečnosti. Z nich mimo jiné vyplývá, že mladí lidé se v dětství zabývali celou řadou aktivit. Nyní je možné

jejich dovedností, zkušeností a trvalého zájmu využít a mládež zaměstnat jako instruktory v zájmových kroužcích. Zpočátku se může jednat o dobrovolnou práci, po dosažení plnoletosti mohou studenti pracovat jako vedoucí zájmových kroužků pro děti. Adolescenti se totiž ve svém volném čase často zabývají zájmovou aktivitou, jejíž základy získali v DDM, poté se jí zabývali ve škole či jinde a požadovanou vysokou úroveň už není schopen DDM zajistit – např. jazykové dovednosti na úrovni jazykových škol.

Nebo patří mezi děti, které v minulosti navštěvovaly kroužky aerobiku, sportovní gymnastiky, hry na flétnu apod., ale své aktivní kariéry již zanechaly. Tento jev lze zejména pozorovat u bývalých sportovních gymnastek. Gymnastky už mají dovednosti potřebné pro vedení zájmových kroužků a těch je nutné využít. Organizace si zajistí přísun vedoucích mladé generace a adolescenti vhodnou brigádu. Iniciativa mladých lidí je důležitá, pro děti jsou mladí a šikovní vedoucí dobrým životním vzorem.

Z časových důvodů je třeba řadit kroužky vedené mládeží na dobu, která je vyhovující pro děti i jejich vedoucí. Možná bude v budoucnu třeba, aby některé tréninky či schůzky probíhaly během víkendu.

Některé zájmové kroužky mohou využít aktivity svých vedoucích k tomu, aby se jejich účastníci zúčastňovali soutěží a přehlídek určených např. zájmovým útvarům mažoretek, aerobiku, sportovní gymnastiky apod., a to třeba na úrovni okresu či kraje.

Mládež je zcela časově neomezená v době prázdnin. Sami středoškoláci intenzivně shánějí pracovní aktivity, které by jim umožnily alespoň malý finanční příjem. Tehdy je možno bez problémů nejlepší z uchazečů zaměstnat na pozice vedoucích letních příměstských táborů, které DDM dlouhodobě organizuje. Zájem o tuto službu je ze strany veřejnosti veliký a moderní přístup, který se dá očekávat ze strany mladé generace, je pro děti určitě zajímavý. Zařízení tak neustrne v jistých zavedených postupech, ale bude dostatečně trendové. Zájem ze strany vedoucích už se objevuje.

Za vedení Domu dětí a mládeže v Nýrsku je třeba konstatovat, že veškeré zjištěné skutečnosti bakalářské práce musejí znát interní pedagogičtí pracovníci Domu dětí a mládeže v Nýrsku. Budou informováni na pedagogické poradě. Na základě provedené evaluace a závěrů práce vedení DDM vstoupí do jednání s potenciálními vedoucími pravidelné či prázdninové činnosti. Vybraní adolescenti předloží nabídku

zájmových aktivit, které jsou schopni nabídnout dětem či svým vrstevníkům. Věková kategorie středoškolská mládež se stane nedílnou součástí pedagogické práce DDM Nýrsko, i když to bude v jiných dimenzích, než se původně předpokládalo. Pro pedagogickou činnost je pak třeba, aby si pracovníci doplnili vzdělání. V současné době se připravuje koncepce vzdělávání ve formě kurzu pro externí pedagogické pracovníky, aktuálně se uvažuje o kurzu se čtyřicetihodinovou dotací. Následně už bude záležet na samotných mladých lidech, jak využijí nastavených podmínek a do jaké míry je bude pedagogická práce uspokojovat. U některých by zkušenosti mohly pomoci při výběru povolání s pedagogickým zaměřením.

RESUMÉ

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaká je nabídka pravidelných volnočasových aktivit Domu dětí a mládeže v Nýrsku pro středoškolskou mládež. Bylo zjištěno, že nabídka aktivit je dostatečná a adolescenti jsou o ní informováni. Dále bylo zjištěno, že docházka do zájmových kroužků je malá, protože studenti tráví většinu času dojížděním do školy a domácí přípravou. Někteří nemají zájem se pravidelných aktivit zúčastňovat, protože řeší problémy související s věkem, a to zejména vztahové.

Poptávka po pravidelné zájmové činnosti ze strany středoškolské mládeže odpovídá současné nabídce domu dětí. Pokud mládež vyjadřuje přání založit nějakou další aktivitu, jedná se o velmi specifickou, finančně značně náročnou činnost, pro jejíž zajištění nemá Dům dětí a mládeže v Nýrsku odpovídající podmínky.

Cílem empirické části bakalářské práce bylo také zjistit, zda je možné provést opatření, která by mohla současnou situaci zlepšit. Řešení spočívá v zapojení mladých lidí do pozic vedoucích letních táborů či vedoucích zájmových kroužků v čase, který vyhovuje studentům.

Poznatky zjištěné při vypracování bakalářské práce budou využity v praxi. Interní pracovníci domu dětí budou s bakalářskou prací seznámeni během pracovní porady. Zjištěné skutečnosti budou využity při sestavování nabídky aktivit pro další období.

SUMMARY

The bachelor thesis is aimed at finding out which regular free time activities the House of Children and Youth in Nýrsko can offer to the high school youth. It has been found out that the offer is sufficient and the adolescents are informed about it. Further on it has been found out that the attendance at affinity groups is low, because the students spend most of their free time commuting to schools and doing their homework. Some of them are not interested in taking part in the regular activities, because they are solving their problems connected to their age, especially their relationships.

The demand for the regular leisure activities from the side of high school youth is in accordance with the present offer of the House of Children. If the young people express their wish to set up a new affinity group, it is a very specific, moreover highly financially demanding activity, which the House of Children and Youth in Nýrsko is impossible to ensure the corresponding conditions for.

The empirical part of the bachelor thesis is also aimed at founding out if it is possible to realize some arrangements to improve the present situation. The solution lies in the involvement of young people in the positions of summer camp leaders or affinity group leaders in the time suitable for the students.

The facts found out during the work on the thesis will be used in practice. The internal workers of the House of Children and Youth will be acquainted with the bachelor thesis during the work meeting. The found out facts will be used in creating the offer of free time activities for the next period.

POUŽITÁ LITERATURA:

CARR-GREGG, Michael; SHALE, Erin: *Puberťáci a adolescenti – průvodce výchovou dospívajících*. 1. vydání. Praha : Portál, 2010. 200 s. ISBN 978-80-7367-662-9.

KURIC, Josef: *Ontogenetická psychologie*. Brno : Cerm, 2001. 179 s. ISBN 80-214-1844-3.

MACEK, Petr: *Adolescence*. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-747-7.

VÁGNEROVÁ, Marie: *Vývojová psychologie II*. Praha : Karolinum, 2007. ISBN 978-80-2461-318-5.

URBANOVSKÁ, Eva: *Škola, stres a adolescenti*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 97-88-0244-256-10.

HENDL, Jan: *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1. vydání. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2.

PELIKÁN, Jiří: *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. 2. vydání. Praha : Karolinum, 2011. 270 s. ISBN 978 -80-2461-916-3.

SAK, Petr: *Proměny české mládeže*. 1. vydání. Praha : Petrklíč, 2000. 292 s. ISBN 80-7229-042-8.

HAVLÍK, Radomír, KOŤA, Jaroslav: *Sociologie výchovy a školy*. 1. vydání. Praha : Portál, 2002. 174 s. ISBN 80-7178-635-7.

PŘÍLOHY

Dotazník – Můj volný čas

Věk / doplň/ :

Zakroužkuj správnou variantu:

Jsem a/ dívka

b/ chlapec

1. Jako žák základní školy jsem do Domu dětí a mládeže v Nýrsku

a/ chodil/a

b/ nechodil/a

2. Pokud jsi chodil/a, pracoval/a jsem v kroužku

a/ sportovním

b/ jazykovém

c/ společensko vědním /deskové hry, rybáři, modelář, vaření apod./

3. Pokračuješ v práci kroužku i nyní?

a/ ano

b/ ne

4. Pokud ne, vyber důvod

a/ nemám čas / náročné studium, dojíždění/

b/ nemám zájem / kroužky jsou pro malé děti/

c/ mám jiné aktivity, uveď jaké

d/ jiný důvod / můžeš uvést jaký/.....

5. V Domě dětí a mládeže v Nýrsku zcela chybí tato aktivita / doplň/.....

/Kdyby zde byla, určitě by mě zajímala/

6. V současné době se ve volném čase nejraději zabývám / uveď svoji nejoblíbenější činnost/

a/ schůzky s přáteli

b/ zábavy, diskotéky, kino

c/ počítač

d/ četba

e/ sport

f/ jiná aktivita, uveď jaká

f/ nic konkrétního

7. Rodiče moje aktivity

a/ schvalují

b/ schvalují, ale s výhradami

c/ neschvalují

d/ je jim to jedno

8. Jak se dozvídám o nabídce aktivit Domu dětí a mládeže v Nýrsku

a/ z plakátů

b/ z reklamních letáků

c/ z internetu

d/ z doslechu / např. od přátel/

e/ jiný způsob, uveď jaký

Děkuji za Tvůj čas, který si věnoval/a dotazníku.